

PRAWO BANKOWE

Komentarz do przepisów
cywilnoprawnych

Barbara Bajor, Lechosław Kociucki
Jędrzej M. Kondek, Katarzyna Królikowska

KOMENTARZE

PRAWO BANKOWE

Komentarz do przepisów
cywilnoprawnych

Barbara Bajor, Lechosław Kociucki
Jędrzej M. Kondek, Katarzyna Królikowska

KOMENTARZE

Stan prawny na 1 sierpnia 2020 r.

Recenzent

Dr hab. Mariola Lemonnier, prof. UWM

Redaktor prowadzący

Kinga Zajęc

Opracowanie redakcyjne

Violet Design Wioletta Kowalska

Projekt okładek serii

Wojtek Kwiecień-Janikowski, Przemek Dębowski

Poszczególne części komentarza napisali:

Barbara Bajor – art. 6a–6d, 7, 63–67a, 69–70a, 74–78a

Lechosław Kociucki – słowo wstępne, art. 1–4, 5, 6, 7a, 8, 49–55, 57–59,

60–62, 71, 73, 89–92b, 92d, 93, 95, 101, 102, 105a, 109–111a

Jędrzej M. Kondek – art. 56, 56a, 59a–59c, 80–84, 92ba–92bd, 93a, 111c

Katarzyna Królikowska – art. 85–87, 104, 105

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przystępujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

prawolubni

SZANUJMY PRAWO I WŁASNOŚĆ
Więcej na www.legalnakultura.pl
POLSKA IZBA KSIĄŻKI

© Copyright by Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2020

ISBN 978-83-8187-809-8

Dział Praw Autorskich

01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33

tel. 22 535 82 19

e-mail: ksiazki@wolterskluwer.pl

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	33
Słowo wstępne	45

Ustawa z 29.08.1997 r. – Prawo bankowe (wyciąg)

Rozdział 1

Przepisy ogólne	51
Art. 1. [Zakres ustawy]	51
1. Pojęcie prawa bankowego, prawa bankowego prywatnego i ich miejsce w systemie prawa	53
2. Kryteria wyodrębnienia prawa bankowego prywatnego	54
3. Prawo bankowe prywatne a prawo prywatne „ogólne”, w tym prawo cywilne	54
4. Historia prawa bankowego (wzmianka) i jej wpływ na interpretację przepisów prawa bankowego prywatnego	55
5. Wpływ wielości źródeł prawa bankowego prywatnego na jego interpretację	57
6. Zjawiska wpływające na interpretację prywatnoprawnych przepisów prawa bankowego	59
7. Zasady prawa bankowego	60
Art. 2. [Pojęcie banku]	62
1. Charakter prawny komentowanego przepisu	62
2. Cechy banków	63

	3. Formy prawne i typy banków	65
	4. Ryzyko w działalności banków	67
Art. 3.	[Zastrzeżenie wyrazów „bank” oraz „kasa”]	69
	1. Miejsce komentowanego przepisu w systemie prawnym	70
	2. Dopuszczalne użycie nazwy „bank” przez podmioty niebędące bankami	71
	3. Sankcje za naruszenie zakazu wyrażonego w art. 3 pr. bank.	72
Art. 4.	[Definicje]	74
	1. Zagadnienia ogólne	80
	2. Definicje podmiotowe	81
	3. Definicje przedmiotowe	83
	4. Definicje powiązań między podmiotami	85
Art. 5.	[Czynności bankowe]	92
	1. Zagadnienia ogólne, pojęcie czynności bankowych	93
	2. Typologia czynności bankowych	95
	3. Typologia czynności bankowych banków hipotecznych	102
	4. Typologia czynności bankowych banków spółdzielczych	104
	5. Skutki prawne zaliczenia danej czynności do czynności bankowych	105
Art. 6.	[Pozostała działalność banków]	114
	1. Zagadnienia ogólne	115
	2. Typologia czynności „okołobankowych”	116
	3. Inne czynności prawne wykonywane przez banki	119
Art. 6a.	[Powierzenie działalności bankowej podmiotom zewnętrznym]	119
	1. Uwagi wstępne	123
	2. Powierzenie czynności bankowych innym podmiotom zewnętrznym – pojęcie outsourcingu bankowego	123
	3. Istota i treść umowy agencyjnej „outsourcingowej” ...	125
	4. Zakres czynności zlecanych przez banki podmiotom zewnętrznym	127

	5. Warunki powierzania wykonywania czynności bankowych podmiotom zewnętrznym	129
	6. Wyłączenia w zakresie „outsourcingu bankowego”	131
	7. Zakres „podoutsourcingu bankowego”	132
	8. Tajemnica bankowa a umowa outsourcingu	132
Art. 6b.	[Zakres odpowiedzialności insourcera]	133
	1. Uwagi wstępne	134
	2. Zakaz ograniczania i wyłączania odpowiedzialności podmiotu zewnętrznego za nienależyte wykonanie albo niewykonanie umowy outsourcingu	134
	3. Zakaz wyłączenia czy ograniczenia odpowiedzialności banku za szkody wyrządzone klientom wskutek nienależytego wykonania albo niewykonania umowy outsourcingu	135
Art. 6c.	[Warunki outsourcingu]	137
	1. Uwagi wstępne	139
	2. Warunki powierzenia podmiotom zewnętrznym wykonywania czynności bankowych w ramach umów outsourcingu	139
	3. Kompetencje KNF w przypadku umów outsourcingu	141
Art. 6d.	[Zezwolenie KNF na outsourcing]	143
	1. Uwagi wstępne	144
	2. Umowa outsourcingu zawarta z przedsiębiorcą zagranicznym – warunki uzyskania zezwolenia KNF	144
	3. Przyczyny odmowy wydania zezwolenia oraz cofnięcia zezwolenia	145
Art. 7.	[Forma czynności bankowych]	146
	1. Uwagi wstępne	147
	2. Postać elektroniczna oświadczeń woli składanych w związku z dokonywaniem czynności bankowych oraz skutki prawne złożenia oświadczenia w postaci elektronicznej	148
	3. Informatyczny nośnik informacji jako postać elektroniczna dokumentów związanych z czynnościami bankowymi	153

	4. Szczegółowe zasady dotyczące sporządzania dokumentów, określające sposób tworzenia, utrwalania, przekazywania, przechowywania i zabezpieczania dokumentów związanych z czynnościami bankowymi	156
	5. Usługi związane z zabezpieczeniem dokumentów sporządzonych na informatycznych nośnikach danych	157
Art. 7a.	[Terminowe operacje finansowe a przepisy o grach hazardowych]	158
	1. Miejsce komentowanego przepisu w systemie prawa	158
	2. Pojęcie „terminowe operacje finansowe”	160
Art. 8.	[Płynność płatnicza banku]	162
	1. Miejsce komentowanego przepisu w systemie prawa	162
	2. Treść obowiązku banków utrzymywania płynności płatniczej	164
 Rozdział 3		
	Rachunki bankowe	165
Art. 49.	[Podstawowe rodzaje rachunków bankowych]	165
	1. Definicje rachunku bankowego, umowy rachunku bankowego, poszczególnych rodzajów rachunku bankowego	167
	2. Miejsce przepisów o umowie rachunku bankowego w systemie prawnym, interpretacja tych przepisów	168
	3. Charakterystyka umów rachunku bankowego	170
	4. Wpis na rachunek bankowy	178
	5. Rachunek rodzinny	183
Art. 50.	[Zakres swobody posiadacza rachunku w dysponowaniu środkami]	189
	1. Swoboda dysponowania środkami pieniężnymi zgromadzonymi na rachunku bankowym	189
	2. Ograniczenia swobody dysponowania środkami pieniężnymi	190

	3. Szczególna staranność banku w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa przechowywanych środków pieniężnych	192
Art. 51.	[Rachunek wspólny]	194
	1. Posiadacze rachunku wspólnego	194
	2. Relacje między współposiadaczami a bankiem, między współposiadaczami a osobami trzecimi oraz relacje wewnętrzne między współposiadaczami	197
Art. 51a.	[Rachunek wspólny osób fizycznych]	202
	1. Zagadnienia ogólne	202
	2. Rachunek wspólny a śmierć współposiadacza – osoby fizycznej	204
Art. 51b.	[Rachunek wspólny dla jednostek samorządu terytorialnego]	207
	1. Charakter prawny przepisu	207
	2. Jednostki samorządu terytorialnego	207
	3. Szczególne elementy treści umowy rachunku wspólnego dla jednostek samorządu terytorialnego	208
Art. 51c.	[Rachunek wspólny dla stron umowy o współpracy]	209
	1. Miejsce komentowanego przepisu w systemie prawa	210
	2. Sytuacja prawna operatora i pozostałych stron umowy o współpracy	210
Art. 52.	[Forma i elementy treści umowy rachunku bankowego]	212
	1. Relacja między art. 52 pr. bank. a przepisami Kodeksu cywilnego o umowie rachunku bankowego i ustawy o usługach płatniczych o rachunkach płatniczych	213
	2. Forma zawarcia, zmiany i rozwiązania umowy rachunku bankowego	214
	3. Treść umowy rachunku bankowego	217
Art. 52a.	[Rachunek rodzinny]	225
	1. Charakter prawny komentowanego przepisu	226

	2. Szczególne elementy treści umowy rachunku rodzinnego	226
Art. 53.	[Dokumenty potwierdzające zawarcie umowy rachunku oszczędnościowego]	227
	1. Zagadnienia ogólne	228
	2. Zastosowanie do dokumentów wskazanych w art. 53 pr. bank. przepisów o papierach wartościowych	228
	3. Zagadnienia szczegółowe	229
Art. 54.	[Ochrona wkładu oszczędnościowego przed egzekucją]	231
	1. Miejsce komentowanego przepisu w systemie prawnym	232
	2. Cele komentowanego przepisu	233
	3. Zagadnienia szczegółowe	234
Art. 54a.	[Środki pieniężne na rachunkach wolne od zajęcia]	236
	1. Cele komentowanego przepisu	237
	2. Zakres zastosowania i zakres normowania przepisu	238
Art. 54b.	[Wyłączenie spod zajęcia środków na rachunku będącym przedmiotem blokady rachunku podmiotu kwalifikowanego]	240
	1. Zagadnienia ogólne	240
	2. Rachunek, który może zostać objęty blokadą	240
	3. Przesłanki i skutki blokady	241
	4. Wadliwość blokady i odpowiedzialność z tego tytułu	243
Art. 55.	[Wypłata środków z rachunku oszczędnościowego po śmierci wkładcy]	244
	1. Zagadnienia ogólne	245
	2. Wypłata kosztów pogrzebu	246
	3. Zwrot nienależnych świadczeń rentowych	248
	4. Treść wniosku organu rentowego, odpowiedzialność za szkody spowodowane zwrotem	251
Art. 56.	[Dyspozycja wkładem na wypadek śmierci]	252
	1. Wprowadzenie	254
	2. Uwagi ogólne	255

2.1. <i>Ratio legis</i> dyspozycji na wypadek śmierci i instytucje zbliżone w innych systemach prawnych	255
2.2. Charakter prawny dyspozycji na wypadek śmierci	257
2.3. <i>Essentialia negotii</i> dyspozycji na wypadek śmierci	261
2.4. Moment wywarcia skutków prawnych przez dyspozycję i jej odwołalność	265
2.5. Bezwzględny charakter art. 56 pr. bank.	267
2.6. Odpowiednie stosowanie przepisów o testamencie	267
2.7. Dyspozycja na wypadek śmierci wkładem i oszczędnościami w SKOK	268
2.8. Krąg osób uprawnionych do złożenia dyspozycji na wypadek śmierci	268
3. Beneficjenci dyspozycji na wypadek śmierci	272
4. Maksymalna kwota dyspozycji	277
4.1. Uwagi ogólne	277
4.2. Ustalanie górnej granicy dyspozycji w przypadku walut obcych	279
4.3. Maksymalna kwota dyspozycji a wielość dyspozycji	280
4.4. Maksymalna kwota dyspozycji a wielość beneficjentów	282
4.5. Wysokość wypłaty dyspozycji a długi posiadacza rachunku	283
4.6. Wysokość wypłaty z tytułu dyspozycji na wypadek śmierci a zgromadzenie na rachunku bankowym kwot nienależnych dysponentowi	283
4.7. Dyspozycja na wypadek śmierci a wypłaty na podstawie art. 55 pr. bank.	284
4.8. Podsumowanie	285
5. Dyspozycja na wypadek śmierci a prawo spadkowe	285

5.1. Uwagi ogólne	285
5.2. Dyspozycja na wypadek śmierci a ustalenie zachowku	287
5.3. Dyspozycja na wypadek śmierci a ustalenie schedy spadkowej	288
5.4. Dyspozycja na wypadek śmierci a odpowiedzialność za długi spadkowe	291
5.5. Forma i sposób złożenia dyspozycji na wypadek śmierci	292
6. Bezskuteczność względna dyspozycji na wypadek śmierci	295
6.1. Możliwość zastosowania przepisów o skardze pauliańskiej	295
6.2. Możliwość zastosowania przepisów Prawa upadłościowego i Prawa restrukturyzacyjnego	296
7. Skutki wypłaty osobom nieuprawnionym lub wyższych kwot niż należne	298
7.1. Wykładnia art. 56 ust. 4 pr. bank.	298
7.2. Przekroczenie limitu ustawowego z innych przyczyn niż wskazane w art. 56 ust. 4 pr. bank.	300
7.2.1. Odpowiedzialność z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia	300
7.2.2. Odpowiedzialność odszkodowawcza	301
8. Przedawnienie	303
9. Opodatkowanie dyspozycji na wypadek śmierci	305
10. Wydanie dyspozycji w sprzeczności z wymaganiami wskazanymi w art. 56 pr. bank.	306
11. Uwagi intertemporalne	307
Art. 56a. [Obowiązek poinformowania o możliwości wydania dyspozycji wkładem na wypadek śmierci; obowiązki informacyjne wobec osób wskazanych w dyspozycji]	308
1. Uwagi ogólne	309
1.1. Wprowadzenie	309
1.2. Uwagi intertemporalne	310

2. Obowiązek informacyjny względem posiadacza rachunku bankowego	311
2.1. Uwagi ogólne	311
2.2. Moment powstania obowiązku przekazania informacji	312
2.3. Forma i sposób przekazania informacji	312
2.4. Treść informacji	314
2.5. Skutki zaniechania przez bank wypełnienia obowiązku informacyjnego lub podania informacji błędnej	314
3. Obowiązki informacyjne banku po śmierci posiadacza rachunku	316
3.1. Uwagi ogólne	316
3.2. Sposób przekazania informacji beneficjentom	318
3.3. Obowiązek wkładcy wskazania danych beneficjenta i jego zakres	320
3.4. Treść przekazanej informacji	321
3.5. Skutki zaniechania poinformowania beneficjentów o dyspozycji lub przekazania informacji błędnej	322
Art. 57. [Wyłączenie stosowania przepisów o dyspozycji na wypadek śmierci i wypłatach po śmierci wkładcy w przypadku rachunków wspólnych]	324
Art. 58. [Rachunek oszczędnościowy małoletniego]	325
1. Miejsce komentowanego przepisu w systemie prawa	325
2. Zastosowanie art. 58 pr. bank. do osób ubezwłasnowolnionych	327
3. Artykuł 58 pr. bank. a przepisy Kodeksu cywilnego i Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego o przedstawicielstwie ustawowym	329
4. Zakres swobodnego dysponowania	330
Art. 59. [Rachunek powierniczy]	331
1. Umowa rachunku powierniczego <i>sensu stricto</i> a umowa rachunku powierniczego <i>sensu largo</i>	332

	2. Umowa rachunku powierniczego a umowa powiernicza	335
	3. Mieszkaniowe rachunki powiernicze	335
Art. 59a.	[Wygaśnięcie umowy rachunku bankowego]	336
	1. Uwagi wstępne	338
	2. Zakres podmiotowy i przedmiotowy regulacji	339
	2.1. Zakres podmiotowy	339
	2.2. Zakres przedmiotowy	341
	3. Rozwiązanie umowy rachunku bankowego	343
	3.1. Śmierć posiadacza rachunku bankowego	343
	3.2. Bezczyнность posiadacza rachunku	345
	3.2.1. Uwagi ogólne	345
	3.2.2. Umowa rachunku bankowego zawarta na czas oznaczony nie dłuższy niż 10 lat	347
	3.2.3. Umowa rachunku bankowego zawarta na czas oznaczony dłuższy niż 10 lat	348
	3.2.4. Uwagi końcowe	348
	3.3. Skutki śmierci posiadacza rachunku bankowego lub jego bezczyнности	350
	4. Fikcja przedłużenia umowy i oprocentowanie środków po rozwiązaniu lub wygaśnięciu umowy	352
	5. Zagadnienia intertemporalne	357
	6. Odpowiedzialność banku	359
Art. 59b.	[Obowiązek ustalenia, czy żyje posiadacz rachunku]	360
	1. Uwagi wprowadzające	360
	2. Zakres stosowania	360
	3. Obowiązki banku	362
	4. Zagadnienia intertemporalne	364
	5. Odpowiedzialność banku	365
Art. 59c.	[Dalsze prowadzenie rachunku bankowego zmarłego przedsiębiorcy]	365
	1. Uwagi wprowadzające	366
	2. Zakres przedmiotowy komentowanego przepisu	366
	3. Skutki śmierci posiadacza rachunku	367

	4. Uprawnienia zarządcy sukcesyjnego	368
	5. Obowiązki informacyjne zarządcy sukcesyjnego	370
	6. Zagadnienia intertemporalne	371
Art. 60.	[Rozwiązanie umowy rachunku bankowego z mocy prawa]	372
	1. Charakter prawny przepisu	372
	2. Nieokreślenie kwoty minimalnej w umowie	372
	3. Zastosowanie art. 60 pr. bank. do rachunków konsumentów	373
	4. Kwestie szczegółowe	373
Art. 61.	[Ochrona wkładcy w razie utraty dokumentów związanych z rachunkiem bankowym]	374
	1. Cel i zakres art. 61 ust. 1 pr. bank.	374
	2. Zastosowanie art. 61 ust. 2 pr. bank.	377
Art. 62.	[Umarzanie w toku egzekucji utraconych dokumentów]	378
	1. Zakres zastosowania komentowanego przepisu	378
	2. Procedura umorzenia	379

Rozdział 4

Rozliczenia pieniężne przeprowadzane

	za pośrednictwem banków	380
Art. 63.	[Formy rozliczeń za pośrednictwem banków]	380
	1. Uwagi wstępne	381
	2. Bankowe rozliczenia pieniężne jako czynność bankowa <i>sensu stricto</i>	382
	3. Pojęcie i formy bankowych rozliczeń pieniężnych	386
	4. Bankowe rozliczenia gotówkowe	387
	5. Bankowe rozliczenia bezgotówkowe	389
Art. 63a.	(uchylony).	390
Art. 63b.	[Czek gotówkowy]	390
	1. Uwagi wstępne	391
	2. Pojęcie i istota czeku gotówkowego oraz rodzaje czeków	391
	3. Charakter zobowiązania czekowego	393
	4. Umowa czekowa	393

	5. Zasady realizacji płatności z wykorzystaniem czeku gotówkowego	394
Art. 63c.	[Polecenie przelewu]	396
	1. Uwagi wstępne	396
	2. Pojęcie i istota polecenia przelewu jako jednej z form rozliczenia pieniężnego – bezgotówkowego	397
	3. Odpowiedzialność banku za należyte wykonanie polecenia przelewu	398
	4. Spełnienie świadczenia w drodze polecenia przelewu	401
	5. Polecenie przelewu w świetle ustawy o usługach płatniczych	402
Art. 63d.	[Polecenie zapłaty]	405
	1. Uwagi wstępne	408
	2. Pojęcie i istota polecenia zapłaty	409
	3. Warunki stosowania polecenia zapłaty	410
	4. Uprawnienie dłużnika do odwołania polecenia zapłaty oraz cofnięcia zgody jako wyraz ochrony dłużnika	412
	5. Polecenie zapłaty w ujęciu ustawy o usługach płatniczych	413
Art. 63e.	[Czek rozrachunkowy]	415
	1. Uwagi wstępne	416
	2. Pojęcie i istota czeku rozrachunkowego jako jednej z form rozliczenia bezgotówkowego	417
	3. Czek rozrachunkowy jako papier wartościowy	418
	4. Przedstawienie czeku rozrachunkowego do zapłaty	418
Art. 63f.	[Karty płatnicze]	419
	1. Uwagi wstępne	420
	2. Pojęcie i rodzaje kart płatniczych	421
	3. Umowa o wydanie karty płatniczej	424
	4. Rozliczenia pieniężne dokonywane z wykorzystaniem karty płatniczej	425
	5. Prawa i obowiązki wydawcy oraz posiadacza karty	425

	6. Odpowiedzialność wydawcy karty płatniczej oraz jej posiadacza za nieautoryzowane transakcje dokonane z jej wykorzystaniem	426
Art. 63g.	(uchylony)	428
Art. 63h.	[Delegacja ustawowa – wzór formularza polecenia przelewu/wpłaty gotówkowej]	428
	1. Uwagi wstępne	428
	2. Zakres upoważnienia ministra właściwego do spraw instytucji finansowych do wydania rozporządzenia w sprawie wzoru formularza polecenia przelewu oraz wzoru wpłaty gotówki	429
Art. 64.	[Solidarna odpowiedzialność banków]	430
	1. Uwagi wstępne	430
	2. Solidarna odpowiedzialność banków wobec posiadacza rachunku za szkody spowodowane niewykonaniem lub nienależytym wykonaniem polecenia rozliczenia pieniężnego	431
	3. Wyłączenie zasady odpowiedzialności solidarnej banków w ujęciu ustawy o usługach płatniczych	433
Art. 65.	[Obowiązki banku]	436
	1. Uwagi wstępne	436
	2. Szczególne obowiązki banku w przypadku dokonywania wypłat z rachunku bankowego – jako konsekwencja wymogu zachowania szczególnej staranności w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa przechowywanych środków pieniężnych	437
	3. Zakres obowiązku weryfikowania autentyczności i prawdziwości formalnej dokumentu stanowiącego podstawę wypłaty oraz tożsamości osoby dającej zlecenie	439
	4. Wypłata środków pieniężnych do rąk nieuprawnionego – zakres odpowiedzialności banku	441
Art. 66.	[Przyjmowanie wpłat gotówkowych na rachunki bankowe]	442
	1. Uwagi wstępne	442

2. Obowiązek banku przyjmowania wpłat gotówkowych na rachunki bankowe	443
3. Sposoby realizowania wpłat gotówkowych	443
4. Obowiązek banku przeliczania i sortowania banknotów oraz monet pochodzących z wpłat	445
Art. 67. [Izby rozliczeniowe]	447
1. Uwagi wstępne	447
2. Pojęcie i zakres działania izb rozliczeniowych	447
3. Krajowa Izba Rozliczeń	449
4. Rozrachunki międzybankowe	451
5. Fundusz Gwarancyjny	452
Art. 67a. [Ochrona środków na rachunku rozliczeniowym banku]	452
1. Uwagi wstępne	453
2. Pojęcie rachunku rozliczeniowego banku w ujęciu ustawy o ostateczności rozrachunku w systemach płatności i systemach rozrachunku papierów wartościowych oraz zasada nadzoru nad tymi systemami	453
3. Zakres zwolnienia od zajęcia na podstawie sądowego lub administracyjnego tytułu wykonawczego środków pieniężnych zgromadzonych na rachunku rozliczeniowym banku	454
 Rozdział 5	
Kredyty i pożyczki pieniężne oraz zasady koncentracji zaangażowań	455
Art. 69. [Umowa kredytu]	455
1. Uwagi wstępne	458
2. Udzielanie kredytu jako czynność bankowa <i>sensu stricto</i> wymieniona w art. 5 ust. 1 pr. bank.	460
3. Pojęcie i istota umowy kredytu	463
4. Treść umowy o kredyt	466
5. Kredyt denominowany lub indeksowany w walucie obcej	469

	6. Problematyka umów kredytowych denominowanych lub indeksowanych do innej waluty w świetle wyroku Trybunału Sprawiedliwości	476
	7. Rodzaje kredytów	480
	8. Szczególne prawa i obowiązki stron umowy o kredyt	481
Art. 70.	[Zdolność kredytowa]	482
	1. Uwagi wstępne	484
	2. Pojęcie zdolności kredytowej. Znaczenie oceny zdolności kredytowej	485
	3. Przesłanki przyznania kredytu mimo braku zdolności kredytowej	487
	4. Obowiązki podmiotu ubiegającego się o kredyt	488
	5. Skutki braku oceny zdolności kredytowej	489
Art. 70a.	[Wyjaśnienie dotyczące dokonanej oceny zdolności kredytowej wnioskującego]	490
	1. Uwagi wstępne	491
	2. Obowiązek banku oraz instytucji upoważnionej ustawowo do udzielania kredytów przedstawienia na wniosek ubiegającego się o kredyt wyjaśnień w zakresie dokonanej oceny zdolności kredytowej	492
Art. 71.	[Limity zaangażowań banków]	494
	1. Miejsce komentowanego przepisu w systemie prawnym	495
	2. Zasady ustalania limitów	495
Art. 72.	(uchylony).	498
Art. 73.	[Konsorcjum bankowe]	498
	1. Zagadnienia ogólne	499
	2. Typy konsorcjów kredytowych	499
	3. Konsorcjum kredytowe a administrator zastawu i administrator hipoteki	501
Art. 74.	[Kontrola banku sprawowana wobec kredytobiorcy]	502
	1. Uwagi wstępne	503
	2. Obowiązki kredytobiorcy w zakresie udostępniania informacji i dokumentów o stanie finansowym i gospodarczym	503

Art. 75.	[Wypowiedzenie umowy kredytu]	505
1.	Uwagi wstępne	506
2.	Przesłanki wypowiedzenia umowy kredytu przez bank	507
3.	Uprawnienie banku do obniżenia kwoty kredytu	509
4.	Terminy wypowiedzenia umowy kredytu przez bank	510
5.	Wyłączenie uprawnienia do wypowiedzenia umowy kredytu z uwagi na realizację przez kredytobiorcę programu naprawczego	510
Art. 75a.	[Termin spłaty kredytu]	512
1.	Uwagi wstępne	513
2.	Termin spłaty kredytu zastrzeżony na rzecz obu stron albo jednej ze stron	513
3.	Wypowiedzenie umowy kredytu przez kredytobiorcę	515
Art. 75b.	[Spłata kredytu bezpośrednio w walucie obcej]	516
1.	Uwagi wstępne	516
2.	Zakaz ponoszenia przez kredytobiorcę dodatkowych kosztów w związku z uprawnieniem wynikającym z art. 69 ust. 3 pr. bank.	517
3.	Pożyczki pieniężne denominowane lub indeksowane do waluty obcej	519
Art. 75c.	[Wezwanie do dokonania spłaty; restrukturyzacja zadłużenia]	519
1.	Uwagi wstępne	520
2.	Wezwanie do spłaty w przypadku opóźnienia kreditobiorcy w spłacie zobowiązań wynikających z umowy kredytu	521
3.	Restrukturyzacja zadłużenia	522
4.	Odrzucenie przez bank wniosku o restrukturyzację	523
Art. 76.	[Oprocentowanie kredytu]	524
1.	Uwagi wstępne	525
2.	Wymóg określenia w umowie kredytu zasad oprocentowania kredytu	525

	3. Wymóg powiadamiania kredytobiorcy i poręczyciela o każdej zmianie stopy procentowej kredytu	528
	4. Sposób powiadamiania	529
Art. 76a.	[Zwłoka kredytobiorcy w spłacie kredytu]	529
	1. Uwagi wstępne	529
	2. Zakres obowiązku banku powiadomienia o opóźnieniu kredytobiorcy w spłacie kredytu wobec osób zobowiązanych z tytułu udzielonego zabezpieczenia	530
	3. Skutki niedochowania przez bank obowiązku powiadamiania o opóźnieniu kredytobiorcy w spłacie kredytu wobec osób zobowiązanych z tytułu udzielonego zabezpieczenia	532
Art. 77.	[Dodatkowa prowizja banku]	533
	1. Uwagi wstępne	534
	2. Pojęcie prowizji i jej rodzaje	534
	3. Prowizja od niewykorzystanego kredytu	535
Art. 77a.	[Zlecenie udzielenia kredytu osobie trzeciej]	536
	1. Uwagi wstępne	536
	2. Bankowy mandat kredytowy – pojęcie	537
	3. Istota umowy zlecenia udzielenia kredytu	537
	4. Skutki prawne udzielenia bankowego mandatu kredytowego	539
	5. Forma udzielenia bankowego mandatu kredytowego	539
Art. 78.	[Umowa pożyczki pieniężnej]	540
	1. Uwagi wstępne	540
	2. Udzielanie pożyczek pieniężnych jako czynność bankowa <i>sensu largo</i>	540
	3. Istota umowy pożyczki pieniężnej	542
	4. Zabezpieczenia spłaty pożyczki pieniężnej	543
	5. Oprocentowanie bankowej pożyczki pieniężnej	545
	6. Pożyczki denominowane lub indeksowane do waluty obcej	545
Art. 78a.	[Kredyt konsumencki udzielany przez bank]	546
	1. Uwagi wstępne	547

2. Cel i zakres tej szczególnej regulacji w zakresie kredytów konsumenckich	548
3. Umowa kredytu konsumenckiego – pojęcie	551
4. Szczególne uprawnienia konsumenta w ujęciu przepisów ustawy o kredycie konsumenckim	553

Rozdział 6

Gwarancje bankowe, poręczenia i akredytywy	554
Art. 80. [Zlecenie dokonania określonych czynności bankowych]	554
1. Uwagi wstępne	555
2. Zlecenie dokonania czynności	556
3. Poręczenie	559
3.1. Konstrukcja prawna	559
3.2. Przedmiot świadczenia	562
4. Gwarancja bankowa i akredytywa – odesłanie	564
Art. 81. [Istota gwarancji bankowej]	564
1. Stosunek prawny gwarancji bankowej	564
1.1. Uwagi ogólne	564
1.2. Trójkąt gwarancyjny	566
1.3. Gwarancja bankowa a inne stosunki prawne	568
1.4. Strony gwarancji bankowej	571
1.5. <i>Essentialia negotii</i> gwarancji bankowej	572
1.5.1. Uwagi ogólne	572
1.5.2. Warunki wypłaty gwarancji	574
1.5.3. Świadczenie z gwarancji	578
1.6. Charakterystyka gwarancji bankowej	581
1.6.1. Uwagi ogólne	581
1.6.2. Abstrakcyjny charakter gwarancji bankowej	582
1.6.3. Nieakcesoryjny charakter gwarancji bankowej	589
1.6.4. Roszczenia z gwarancji bankowej a roszczenia ze stosunku podstawowego	591

1.7.	Udzielenie i zmiana gwarancji bankowej	593
1.7.1.	Jednostronny charakter gwarancji bankowej	593
1.7.2.	Zmiana stosunku prawnego gwarancji bankowej	595
1.7.3.	Wygaśnięcie gwarancji bankowej	596
1.8.	Forma gwarancji bankowej	597
1.9.	Roszczenia regresowe banku-gwaranta w przypadku spełnienia świadczenia z gwarancji	598
1.10.	Stosowanie przepisów Kodeksu cywilnego i innych przepisów prawa	599
1.11.	Przedawnienie roszczeń z gwarancji bankowej	600
2.	Zlecenie gwarancji bankowej	601
2.1.	Uwagi ogólne	601
2.2.	Umowa zlecenia gwarancji bankowej	602
2.2.1.	Uwagi ogólne	602
2.2.2.	Elementy umowy zlecenia gwarancji bankowej	603
2.2.3.	Forma umowy zlecenia gwarancji	605
2.3.	Skutki udzielenia gwarancji bankowej niezgodnie ze zleceniem	605
3.	Bank pośredniczący	606
Art. 82.	[Przelew wierzytelności z gwarancji bankowej]	607
1.	Uwagi wstępne	607
2.	Komentowany przepis a nieakcesoryjność gwarancji bankowej	607
2.1.	Możliwe warianty interpretacyjne	607
2.2.	Skutek przelewu wierzytelności z gwarancji bez przelewu wierzytelności ze stosunku podstawowego	610
2.3.	Przelew wierzytelności ze stosunku podstawowego bez przelewu wierzytelności z gwarancji bankowej	611
3.	Forma przelewu wierzytelności z gwarancji bankowej	612

	4. Dyspozycyjny charakter komentowanego przepisu	612
	5. Roszczenia z gwarancji bankowej a przejęcie długu wynikającego ze stosunku podstawowego	612
Art. 83.	[Potwierdzenie gwarancji bankowej oraz poręczenia]	614
	1. Uwagi ogólne	614
	1.1. Konstrukcja prawna	614
	1.2. Forma i sposób potwierdzenia gwarancji bankowej	617
	1.3. Cechy potwierdzenia gwarancji bankowej	618
	1.3.1. Jednostronność	618
	1.3.2. Abstrakcyjność i nieakcesoryjność	618
	1.3.3. Nieodpłatność	620
	1.4. Treść potwierdzenia gwarancji bankowej	620
	2. Regres	620
	3. Udzielenie potwierdzenia	622
	3.1. Obligatoryjność zlecenia	622
	3.2. Trójkąt gwarancyjny a potwierdzenie gwarancji	622
	3.3. Odesłanie	624
	4. Przedawnienie roszczenia wobec banku potwierdzającego	624
	5. Potwierdzenie poręczenia	625
Art. 84.	[Stosowanie przepisów Kodeksu cywilnego]	626
	1. Uwagi wstępne	626
	2. Stosowanie przepisów Kodeksu cywilnego do poręczenia	627
	3. Stosowanie przepisów Kodeksu cywilnego do gwarancji bankowych	628
Art. 85.	[Akredytywa dokumentowa]	628
	1. Wprowadzenie	632
	2. Międzynarodowe zwyczaje i praktyki w zakresie akredytywy dokumentowej (art. 85 ust. 1–3 pr. bank.)	633
	3. Sposób regulacji akredytywy w prawie polskim	637

4. Otwarcie akredytywy jako czynność bankowa	639
5. Forma akredytywy – elektroniczna akredytywa dokumentowa	644
6. Treść stosunku akredytywy dokumentowej (<i>documentary letter of credit</i>)	649
7. Zobowiązanie banku otwierającego wobec beneficjenta akredytywy dokumentowej	654
8. Formalizm w prezentacji dokumentów	663
9. Sposoby zapłaty przez bank na rzecz beneficjenta	673
10. Rozliczenia banków pośredniczących w transakcji	676
11. Potwierdzenie akredytywy przez inny bank	681
12. Zobowiązania banku otwierającego akredytywę dokumentową wobec zlecniodawcy	687
13. Niezależność stosunku akredytywy wobec stosunku z umowy podstawowej między eksporterem a importerem	695
14. Akredytywa zabezpieczająca (<i>standby letter of credit</i>) (art. 85 ust. 4 pr. bank.)	698
15. Zobowiązanie banku z akredytywy zabezpieczającej (<i>stand-by</i>)	701
Art. 86. [Akredytywa pieniężna]	705
1. Stosunek prawny akredytywy pieniężnej	705
2. Geneza akredytywy pieniężnej	709
3. Istota czynności otwarcia akredytywy pieniężnej	711
4. Otwarcie akredytywy pieniężnej	715
5. Wypłata kwoty akredytywy do rąk beneficjenta	718
Art. 86a. [Dyspozytywny charakter przepisów o gwarancji bankowej oraz o akredytywie]	720
1. Dyspozytywny charakter przepisów o akredytywie	721
Art. 87. [Przedawnienie roszczeń]	723
1. Przedawnienie roszczeń	723
Art. 88. (uchylony)	727

Rozdział 7

Emisja bankowych papierów wartościowych	728
Art. 89. [Warunki emisji bankowych papierów wartościowych]	728
1. Pojęcie bankowych papierów wartościowych	729
2. Obowiązki informacyjne banków przy emisji bankowych papierów wartościowych	729
Art. 90. [Cel emisji, treść i forma bankowych papierów wartościowych]	731
1. Emitent bankowych papierów wartościowych	733
2. Cel emisji	733
3. Ochrona wierzytelności inkorporowanych w bankowych papierach wartościowych	734
4. Cechy i treść bankowych papierów wartościowych	735
Art. 91. [Zakaz kredytowania zakupu bankowych papierów wartościowych]	739

Rozdział 8

Szczególne obowiązki i uprawnienia banków	741
Art. 92a. [Przeniesienie wierzytelności przez bank]	741
1. Specjalne obowiązki i uprawnienia banków – zagadnienia ogólne	743
2. Istota i cele sekurytyzacji	752
3. Sekurytyzacja tradycyjna (przez przelew)	761
4. Subpartycypacja	765
5. Sekurytyzacja dokonywana przez spółkę specjalnego przeznaczenia	766
Art. 92b. [Rejestr wierzytelności wymienionych w umowie o subpartycypację]	767
Art. 92ba. [Obowiązki informacyjne wobec posiadacza rachunku, osoby, która uzyskała tytuł prawny do spadku po posiadaczu rachunku, zarządcy sukcesyjnego lub wobec dostawcy usług płatniczych]	768
1. Uwagi wstępne	769

2. Uprawnienia informacyjne innych osób niż dostawcy usług płatniczych	769
2.1. Zakres podmiotowy uprawnienia	769
2.2. Zakres przedmiotowy uprawnienia	771
2.3. Treść przekazywanych informacji	773
2.4. Forma i treść zapytania	774
2.5. Podmiot zobowiązany do udzielenia informacji	775
2.6. Procedura uzyskania informacji	775
2.7. Uprawnienia informacyjne dostawcy usług płatniczych	775
3. Sankcje niedochowania obowiązków	776
Art. 92bb. [Centralna informacja o rachunkach]	776
Art. 92bc. [Pozyskanie zbiorczej informacji z centralnej informacji o rachunkach]	777
1. Uwagi wprowadzające	778
2. Forma żądania	778
3. Weryfikacja tytułu prawnego	779
4. Uzyskanie informacji	779
5. Przekazanie informacji pytającemu	780
6. Forma przekazywanych informacji	781
7. Odpłatność przekazywanych informacji	781
Art. 92bd. [Udzielanie informacji pozyskanych z centralnej informacji o rachunkach]	782
Art. 92c. (uchylony).	783
Art. 92d. [Sekurytyzacja syntetyczna]	784
Art. 93. [Zabezpieczenia wierzytelności banku oraz potrącenie]	785
1. Zagadnienia ogólne	786
2. Typologia zabezpieczeń wierzytelności	792
3. Treść normatywna art. 93 ust. 1 pr. bank. – zagadnienia szczegółowe	796
4. Adekwatność prawnego zabezpieczenia do ryzyka wiążącego się z wierzytelnością zabezpieczaną	798
5. Potrącenie bankowe	802

Art. 93a.	[Skonsolidowane oprocentowanie]	804
1.	Uwagi wstępne	804
2.	Pojęcie cash poolu w ogólności	805
3.	Pojęcie <i>cash pool</i>	806
3.1.	Uzasadnienie ekonomiczne	806
3.2.	Ogólna konstrukcja cash poolu	807
3.3.	<i>Cash pool</i> rzeczywisty	808
3.4.	<i>Cash pool</i> odsetkowy (wirtualny)	812
4.	<i>Cash pool</i> na gruncie Prawa bankowego	813
4.1.	Uwagi ogólne	813
4.2.	Uwagi szczegółowe	813
4.2.1.	<i>Cash pool</i> na gruncie art. 93a pr. bank. jako <i>cash pool</i> odsetkowy (wirtualny)	813
4.2.2.	Zakres podmiotowy	814
4.2.3.	Pozostałe zagadnienia	816
Art. 94.	(uchylony).	817
Art. 95.	[Status ksiąg rachunkowych banków]	817
1.	Księgi rachunkowe banków i dokumenty z nich się wywodzące jako dokumenty urzędowe – zagadnienia ogólne	818
2.	Rodzaje dokumentów wywodzących się z ksiąg rachunkowych banków, sposób ich sporządzania	821
3.	Wyłączenie szczególnej mocy prawnej dokumentów bankowych na gruncie postępowań cywilnych	827
4.	Data pewna czynności bankowej stwierdzonej dokumentem bankowym	829
5.	Wymagania formalne wpisu do ksiąg wieczystych na podstawie art. 95 pr. bank.	832
6.	Wymagania formalne wniosku o wpis do księgi wieczystej na podstawie dokumentów wskazanych w art. 95 pr. bank.	837
7.	Przepisy szczególne	839

Art. 96–100. (uchylone).	839
Art. 101. [Przewłaszczenie na zabezpieczenie]	839
1. Zagadnienia ogólne. Powiernicze przeniesienie własności i jego przedmiot	840
2. Interpretacja art. 101 pr. bank.	842
Art. 102. [Kaucja bankowa]	852
1. Przeniesienie kwoty pieniężnej na własność banku na zabezpieczenie – zagadnienia ogólne	853
2. Przeniesienie kwoty pieniężnej na własność banku na zabezpieczenie a inne formy zabezpieczenia na rachunkach bankowych	856
3. Przeniesienie kwoty pieniężnej na własność banku na zabezpieczenie – zagadnienia szczegółowe	858
Art. 103. (uchylony).	858
Art. 104. [Obowiązek przestrzegania tajemnicy bankowej]	859
1. Pojęcie tajemnicy bankowej i jej regulacja	866
2. Zakres przedmiotowy tajemnicy bankowej w prawie polskim	876
3. Zakres podmiotowy zakazu ujawniania tajemnicy bankowej	887
4. Zakres autonomicznej dyspozycji informacjami przez beneficjenta tajemnicy bankowej (art. 104 ust. 3 pr. bank.)	892
5. Ustawowe zwolnienie banku z obowiązku zachowania tajemnicy bankowej (art. 104 ust. 2 pr. bank.)	897
6. Odpowiedzialność banku za szkody wynikające z ujawnienia tajemnicy bankowej (art. 105 ust. 5 i 6 pr. bank.)	898
Art. 105. [Obowiązek udzielania informacji objętych tajemnicą bankową]	910
1. Wyłączenia spod nakazu zachowania tajemnicy bankowej (art. 104 ust. 2 i art. 105 pr. bank.)	926
2. Zwolnienia banku z obowiązku zachowania tajemnicy bankowej (art. 104 ust. 2 pr. bank.)	928

3. Żądanie przekazania przez bank informacji stanowiących tajemnicę bankową podmiotom na rynku finansowym	936
4. Żądanie przekazania przez bank informacji stanowiących tajemnicę bankową upoważnionym organom państwa	943
5. Przekazanie przez bank informacji stanowiących tajemnicę bankową biurom informacji kredytowej	964
6. Udostępnianie informacji stanowiących tajemnicę bankową przez biura informacji kredytowej	970
7. Odpowiedzialność banku za szkody wynikające z ujawnienia tajemnicy bankowej (art. 105 ust. 5 i 6 pr. bank.)	974
Art. 105a. [Zasady przetwarzania danych objętych tajemnicą bankową]	974
1. Geneza, cele i charakter prawny przepisu, jego relacja wobec RODO	978
2. Zakres zastosowania art. 105a pr. bank.	980
Art. 109. [Ogólne warunki umów i regulaminy bankowe]	984
1. Miejsce art. 109 pr. bank. w systemie prawa, jego relacja do art. 384 i n. k.c.	985
2. Wzorce umowne wydawane przez banki	986
3. Doręczenia wzorca przed zawarciem umowy	987
Art. 110. [Prowizje i opłaty pobierane przez banki]	989
1. Zagadnienia ogólne	990
2. Sposób ustalenia prowizji i opłat	992
3. Podstawy pobrania prowizji i opłat	993
4. Sytuacje, w których nie można pobrać opłat i prowizji	995
Art. 111. [Obowiązek ogłaszania informacji przez bank]	996
Art. 111a. [Obowiązek ogłaszania informacji o adekwatności kapitałowej oraz zasadach ustalania wynagrodzeń osób kierujących bankiem]	998

Art. 111c. [Obowiązki informacyjne wobec gminy związane z rozwiązaniem lub wygaśnięciem umowy rachunku bankowego]	1001
1. Uwagi wprowadzające	1002
2. Przesłanki zastosowania komentowanego przepisu	1002
3. Zakres podmiotowy obowiązku banku	1004
4. Forma, sposób i adresat informacji	1006
5. Termin przekazania informacji	1007
6. Treść przekazywanych informacji	1007
7. Sankcje za niewykonanie lub nienależyte wykonanie obowiązku informacyjnego przez bank	1011
8. Zagadnienia intertemporalne	1013

WYKAZ SKRÓTÓW

Akty prawne i inne akty normatywne

- dyrektywa
83/349/EWG** – siódma dyrektywa Rady z 13.06.1983 r. wydana na podstawie art. 54 ust. 3 lit. g) Traktatu w sprawie skonsoolidowanych sprawozdań finansowych (83/349/EWG), (Dz.Urz. WE L 193, s. 1, ze zm.); nie obowiązuje
- dyrektywa
93/13/EWG** – dyrektywa Rady 93/13/EWG z 5.04.1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumentskich (Dz.Urz. WE L 95, s. 29, ze zm.)
- dyrektywa
2000/12/WE** – dyrektywa 2000/12/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 20.03.2000 r. odnosząca się do podejmowania i prowadzenia działalności przez instytucje kredytowe (Dz.Urz. WE L 126, s. 1, ze zm.); nie obowiązuje
- dyrektywa
2006/48/WE** – dyrektywa 2006/48/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 14.06.2006 r. w sprawie podejmowania i prowadzenia działalności przez instytucje kredytowe (wersja przedredagowana) (Dz.Urz. UE L 177, s. 1, ze zm.); nie obowiązuje
- dyrektywa
2007/64/WE** – dyrektywa 2007/64/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 13.11.2007 r. w sprawie usług płatniczych w ramach rynku wewnętrznego zmieniająca dyrektywy 97/7/WE, 2002/65/WE, 2005/60/WE i 2006/48/WE i uchylająca dyrektywę 97/5/WE (Dz.Urz. UE L 319, s. 1, ze zm.); nie obowiązuje (**PSD**)

- dyrektywa
2008/48/WE** – dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/48/WE z 23.04.2008 r. w sprawie umów o kredyt konsumencki oraz uchylająca dyrektywę Rady 87/102/EWG (Dz.Urz. UE L 133, s. 66, ze zm.)
- dyrektywa
2013/34/UE** – dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/34/UE z 26.06.2013 r. w sprawie rocznych sprawozdań finansowych, skonsolidowanych sprawozdań finansowych i powiązanych sprawozdań niektórych rodzajów jednostek, zmieniająca dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2006/43/WE oraz uchylająca dyrektywy Rady 78/660/EWG i 83/349/EWG (Dz.Urz. UE L 182, s. 19, ze zm.)
- dyrektywa
2013/36/UE** – dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/36/UE z 26.06.2013 r. w sprawie warunków dopuszczenia instytucji kredytowych do działalności oraz nadzoru ostrożnościowego nad instytucjami kredytowymi, zmieniająca dyrektywę 2002/87/WE i uchylająca dyrektywy 2006/48/WE oraz 2006/49/WE (Dz.Urz. UE L 176, s. 338, ze zm.)
- dyrektywa
2015/2366** – dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/2366 z 25.11.2015 r. w sprawie usług płatniczych w ramach rynku wewnętrznego, zmieniająca dyrektywy 2002/65/WE, 2009/110/WE, 2013/36/UE i rozporządzenie (UE) nr 1093/2010 oraz uchylająca dyrektywę 2007/64/WE (Dz.Urz. UE L 337, s. 35) (PSD2)
- eIDAS** – rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 910/2014 z 23.07.2014 r. w sprawie identyfikacji elektronicznej i usług zaufania w odniesieniu do transakcji elektronicznych na rynku wewnętrznym oraz uchylające dyrektywę 1999/93/WE (Dz.Urz. UE L 257, s. 73)
- EKPC** – Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzona w Rzymie 4.11.1950 r., zmieniona następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz

-
- uzupełniona Protokołem nr 2 (Dz.U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 ze zm.)
- k.c.** – ustawa z 23.04.1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. z 2019 r. poz. 1145 ze zm.)
- KEB** – Kodeks Etyki Bankowej przyjęty na XXV Walnym Zgromadzeniu Związku Banków Polskich 18.04.2013 r. (wcześniej Zasady Dobrej Praktyki Bankowej)
- k.k.** – ustawa z 6.06.1997 r. – Kodeks karny (Dz.U. z 2019 r. poz. 1950 ze zm.)
- k.m.** – ustawa z 18.09.2001 r. – Kodeks morski (Dz.U. z 2018 r. poz. 2175)
- Konstytucja RP** – Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2.04.1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483 ze zm.)
- k.p.** – ustawa z 26.06.1974 r. – Kodeks pracy (Dz.U. z 2020 r. poz. 1320 ze zm.)
- k.p.a.** – ustawa z 14.06.1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz.U. z 2020 r. poz. 256 ze zm.)
- k.p.c.** – ustawa z 17.11.1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 2019 r. poz. 1460 ze zm.)
- k.p.k.** – ustawa z 6.06.1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz.U. z 2020 r. poz. 30 ze zm.)
- KPP** – Karta praw podstawowych Unii Europejskiej (Dz.Urz. UE C 202 z 2016 r., s. 389)
- k.r.o.** – ustawa z 25.02.1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U. z 2019 r. poz. 2086 ze zm.)
- k.s.h.** – ustawa z 15.09.2000 r. – Kodeks spółek handlowych (Dz.U. z 2019 r. poz. 505 ze zm.)
- MPPPOP** – Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych, otwarty do podpisu w Nowym Jorku 19.12.1966 r. (Dz.U. z 1977 r. Nr 38, poz. 167)
- nowelizacja z 1.04.2004 r.** – ustawa z 1.04.2004 r. o zmianie ustawy – Prawo bankowe oraz o zmianie innych ustaw (Dz.U. Nr 91, poz. 870)
- nowelizacja z 9.10.2015 r.** – ustawa z 9.10.2015 r. o zmianie ustawy – Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1864 ze zm.)
-

- nowelizacja
z 24.11.2017 r.** – ustawa z 24.11.2017 r. o zmianie niektórych ustaw w celu przeciwdziałania wykorzystywaniu sektora finansowego do wyłudzeń skarbowych (Dz.U. poz. 2491)
- nowelizacja
z 9.11.2018 r.** – ustawa z 9.11.2018 r. o zmianie ustawy o Krajowej Administracji Skarbowej oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 2354)
- nowelizacja
z 17.01.2019 r.** – ustawa z 17.01.2019 r. o zmianie ustawy o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, systemie gwarantowania depozytów oraz przymusowej restrukturyzacji oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 326)
- nowelizacja
z 21.02.2019 r.** – ustawa z 21.02.2019 r. o zmianie niektórych ustaw w związku z zapewnieniem stosowania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) (Dz.U. poz. 730)
- o.p.** – ustawa z 29.08.1997 r. – Ordynacja podatkowa (Dz.U. z 2020 r. poz. 1325 ze zm.)
- p.g.g.** – ustawa z 9.06.2011 r. – Prawo geologiczne i górnicze (Dz.U. z 2020 r. poz. 1064 ze zm.)
- pr. bank.** – ustawa z 29.08.1997 r. – Prawo bankowe (Dz.U. z 2019 r. poz. 2357 ze zm.)
- pr. bank.
z 1982 r.** – ustawa z 26.02.1982 r. – Prawo bankowe (Dz.U. Nr 7, poz. 56 ze zm.); nie obowiązuje
- pr. bank.
z 1989 r.** – ustawa z 31.01.1989 r. – Prawo bankowe (Dz.U. z 1992 r. Nr 72, poz. 359 ze zm.); obowiązuje w zakresie przepisów art. 121 ust. 2 i 3
- pr. czek.** – ustawa z 28.04.1936 r. – Prawo czekowe (Dz.U. z 2016 r. poz. 462)
- pr. dew.** – ustawa z 27.07.2002 r. – Prawo dewizowe (Dz.U. z 2019 r. poz. 160 ze zm.)
- pr. przeds.** – ustawa z 6.03.2018 r. – Prawo przedsiębiorców (Dz.U. z 2019 r. poz. 1292 ze zm.)

-
- pr. restr.** – ustawa z 15.05.2015 r. – Prawo restrukturyzacyjne (Dz.U. z 2020 r. poz. 814 ze zm.)
- pr. spółdz.** – ustawa z 16.09.1982 r. – Prawo spółdzielcze (Dz.U. z 2020 r. poz. 275 ze zm.)
- pr. up.** – ustawa z 28.02.2003 r. – Prawo upadłościowe (Dz.U. z 2020 r. poz. 1228 ze zm.)
- pr. weksl.** – ustawa z 28.04.1936 r. – Prawo wekslowe (Dz.U. z 2016 r. poz. 160)
- RODO** – rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z 27.04.2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) (Dz.Urz. UE L 119, s. 1)
- rozporządzenie nr 575/2013** – rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z 26.06.2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniające rozporządzenie (UE) nr 648/2012 (Dz.Urz. UE L 176, s. 1)
- rozporządzenie nr 655/2014** – rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 655/2014 z 15.05.2014 r. ustanawiające procedurę europejskiego nakazu zabezpieczenia na rachunku bankowym w celu ułatwienia transgranicznego dochodzenia wierzytelności w sprawach cywilnych i handlowych (Dz.Urz. UE L 189, s. 59)
- rozporządzenie 2015/751** – rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/751 z 29.04.2015 r. w sprawie opłat interchange w odniesieniu do transakcji płatniczych realizowanych w oparciu o kartę (Dz.Urz. UE L 123, s. 1)
- TFUE** – Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (wersja skonsolidowana: Dz.Urz. UE C 202 z 2016 r., s. 47)
- u.BFG** – ustawa z 10.06.2016 r. o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, systemie gwarantowania depozytów oraz przymusowej restrukturyzacji (Dz.U. z 2020 r. poz. 842 ze zm.)
-

- u.e.r.** – ustawa z 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2020 r. poz. 53 ze zm.)
- u.f.b.s.** – ustawa z 7.12.2000 r. o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających (Dz.U. z 2020 r. poz. 449 ze zm.)
- u.f.i.** – ustawa z 27.05.2004 r. o funduszach inwestycyjnych i zarządzaniu alternatywnymi funduszami inwestycyjnymi (Dz.U. z 2020 r. poz. 95 ze zm.)
- u.i.d.p.** – ustawa z 17.02.2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne (Dz.U. z 2020 r. poz. 346 ze zm.)
- u.KAS** – ustawa z 16.11.2016 r. o Krajowej Administracji Skarbowej (Dz.U. z 2020 r. poz. 505 ze zm.)
- u.k.k.** – ustawa z 12.05.2011 r. o kredycie konsumenckim (Dz.U. z 2019 r. poz. 1083)
- u.k.w.h.** – ustawa z 6.07.1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (Dz.U. z 2019 r. poz. 2204)
- u.l.z.b.h.** – ustawa z 29.08.1997 r. o listach zastawnych i bankach hipotecznych (Dz.U. z 2020 r. poz. 415)
- u.NBP** – ustawa z 29.08.1997 r. o Narodowym Banku Polskim (Dz.U. z 2019 r. poz. 1810 ze zm.)
- u.n.m.** – ustawa z dnia 5.08.2015 r. o nadzorze makroostrożnościowym nad systemem finansowym i zarządzaniu kryzysowym w systemie finansowym (Dz.U. z 2019 r. poz. 483 ze zm.)
- u.n.r.f.** – ustawa z 21.07.2006 r. o nadzorze nad rynkiem finansowym (Dz.U. z 2020 r. poz. 180 ze zm.)
- u.n.z.f.** – ustawa z 2.04.2004 r. o niektórych zabezpieczeniach finansowych (Dz.U. z 2020 r. poz. 103)
- u.o.** – ustawa z 15.01.2015 r. o obligacjach (Dz.U. z 2020 r. poz. 1208 ze zm.)
- u.o.d.o.** – ustawa z 29.08.1997 r. o ochronie danych osobowych (Dz.U. z 2016 r. poz. 922); nie obowiązuje
- u.o.i.f.** – ustawa z 29.07.2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi (Dz.U. z 2020 r. poz. 89 ze zm.)

---

u.o.k.h.	– ustawie z 23.10.2014 r. o odwróconym kredycie hipotecznym (Dz.U. z 2016 r. poz. 786)
u.o.k.k.	– ustawa z 16.02.2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U. z 2020 r. poz. 1076 ze zm.)
u.o.p.w.w., ustawa o ofercie publicznej	– ustawa z 29.07.2005 r. o ofercie publicznej i warunkach wprowadzania instrumentów finansowych do zorganizowanego systemu obrotu oraz o spółkach publicznych (Dz.U. z 2019 r. poz. 623)
u.p.e.a.	– ustawa z 17.06.1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (Dz.U. z 2019 r. poz. 1438 ze zm.)
u.p.n.p.r.	– ustawa z 23.08.2007 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym (Dz.U. z 2017 r. poz. 2070)
u.Pol.	– ustawa z 6.04.1990 r. o Policji (Dz.U. z 2020 r. poz. 360 ze zm.)
u.p.p.p.	– ustawa z 1.03.2018 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu (Dz.U. z 2020 r. poz. 971 ze zm.)
u.p.s.d.	– ustawa z 28.07.1983 r. o podatku od spadków i darowizn (Dz.U. z 2019 r. poz. 1813)
u.r.	– ustawa z 29.09.1994 r. o rachunkowości (Dz.U. z 2019 r. poz. 351 ze zm.)
u.s.g.	– ustawa z 8.03.1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2020 r. poz. 713)
u.s.k.o.k.	– ustawa z 5.11.2009 r. o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych (Dz.U. z 2019 r. poz. 2412 ze zm.)
u.s.p.	– ustawy z 5.06.1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz.U. z 2020 r. poz. 920 ze zm.)
u.ś.r.	– ustawa z 28.11.2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz.U. z 2020 r. poz. 111)
u.u.p.	– ustawa z 19.08.2011 r. o usługach płatniczych (Dz.U. z 2020 r. poz. 794)
u.w.r.	– ustawa z 9.06.2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2020 r. poz. 821 ze zm.)

- u.z.n.k.** – ustawa z 16.04.1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz.U. z 2019 r. poz. 1010 ze zm.)
- u.z.s.** – ustawa z 5.07.2018 r. o zarządzie sukcesyjnym przedsiębiorstwem osoby fizycznej i innych ułatwieniach związanych z sukcesją przedsiębiorstw (Dz.U. poz. 1629 ze zm.)
- u.z.r.r.z.** – ustawa z 6.12.1996 r. o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów (Dz.U. z 2018 r. poz. 2017)
- zarządzenie nr 19/2016** – zarządzenie nr 19/2016 Prezesa Narodowego Banku Polskiego z 17.08.2016 r. w sprawie sposobu i trybu przeliczania, sortowania, pakowania i oznaczania opakowań banknotów i monet oraz wykonywania czynności związanych z zaopatrywaniem banków w te znaki (Dz.Urz. NBP z 2020 r. poz. 3)

Czasopisma, orzecznictwo, systemy informacji prawnej

- AUL** – Acta Universitatis Lodziensis
- AuWr** – Acta Universitatis Wratislaviensis
- BB** – Biuletyn Bankowy
- BiK** – Bank i Kredyt
- BSN** – Biuletyn Sądu Najwyższego
- CBOSA** – Centralna Baza Orzeczeń Sądów Administracyjnych
- Dz.U.** – Dziennik Ustaw
- Dz.Urz. GUS** – Dziennik Urzędowy Głównego Urzędu Statystycznego
- Dz.Urz. KNF** – Dziennik Urzędowy Komisji Nadzoru Finansowego
- Dz.Urz. UE** – Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej
- Dz.Urz. WE** – Dziennik Urzędowy Wspólnot Europejskich
- EP** – Edukacja Prawnicza
- EPS** – Europejski Przegląd Sądowy
- GP** – Gazeta Prawna
- GSP** – Gdańskie Studia Prawnicze
- KPP** – Kwartalnik Prawa Prywatnego

KZS	– Krakowskie Zeszyty Sądowe
LEX	– System Informacji Prawnej LEX
MoP	– Monitor Prawniczy
MoPod	– Monitor Podatkowy
MoPr	– Monitor Prawa Pracy
MPB	– Monitor Prawa Bankowego
NP	– Nowe Prawo
OSA	– Orzecznictwo Sądów Apelacyjnych
OSAKat	– Orzecznictwo Sądów Apelacyjnych w Katowicach
OSAŁdz	– Orzecznictwo Sądów Apelacyjnych w Łodzi
OSNC	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Cywilna
OSNC-ZD	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Cywilna – Zbiór Dodatkowy
OSNCP	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Cywilna i Pracy
OSNKW	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Karna i Woj- skowa
OSP	– Orzecznictwo Sądów Polskich
OTK	– Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego
OTK-A	– Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego; zbiór urzędowy, Seria A
Pal.	– Palestra
PB	– Prawo Bankowe
PiP	– Państwo i Prawo
PP	– Przegląd Podatkowy
PPH	– Przegląd Prawa Handlowego
PPHZ	– Problemy Prawne Handlu Zagranicznego
Pr. Sp.	– Prawo Spółek
Prok. i Pr.	– Prokuratura i Prawo
PS	– Przegląd Sądowy
PUG	– Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego
Rej.	– Rejent
RPEiS	– Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny
R.Pr.	– Radca Prawny
Rzeczposp.	– Rzeczpospolita
SC	– Studia Cywilistyczne

SI	– Studia Iuridica
TPP	– Transformacje Prawa Prywatnego
ZNUG	– Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Gdańskiego
ZNUJ	– Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego

Instytucje

BFG	– Bankowy Fundusz Gwarancyjny
BGK	– Bank Gospodarstwa Krajowego
CEIDG	– Centralna Ewidencja i Informacja o Działalności Gospodarczej
ETPC	– Europejski Trybunał Praw Człowieka
GIODO	– Generalny Inspektor Ochrony Danych Osobowych (obecnie: Prezes Urzędu Ochrony Danych Osobowych)
GUS	– Główny Urząd Statystyczny
GPW	– Giełda Papierów Wartościowych
KE	– Komisja Europejska
KIO	– Krajowa Izba Odwoławcza
KIR	– Krajowa Izba Rozliczeń
KNB	– Komisja Nadzoru Bankowego
KNF	– Komisja Nadzoru Finansowego
MIH	– Międzynarodowa Izba Handlowa w Paryżu (ICC – International Chamber of Commerce)
NBP	– Narodowy Bank Polski
NIK	– Najwyższa Izba Kontroli
NSA	– Naczelny Sąd Administracyjny
SA	– sąd apelacyjny
SKOK	– spółdzielcza kasa oszczędnościowo-kredytowa
SN	– Sąd Najwyższy
SO	– sąd okręgowy
SR	– sąd rejonowy
SOKiK	– Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów
SWIFT	– Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication

TS	– Trybunał Sprawiedliwości
UE	– Unia Europejska
UKNF	– Urząd Komisji Nadzoru Finansowego
UOKiK	– Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów
WSA	– wojewódzki sąd administracyjny
ZBP	– Związek Banków Polskich

Inne

BPO	– bankowe zobowiązanie płatnicze (<i>bank payment obligation</i>)
bpw	– bankowe papiery wartościowe
eLC	– elektroniczna akredytywa (<i>an electronic letter of credit</i>)
LC	– akredytywa dokumentowa (<i>letter of credit</i>)
Wyjaśnienia...	– Wyjaśnienia Rady Prawa Bankowego w zakresie interpretacji przepisów ustawy z dnia 9 października 2015 r. o zmianie ustawy – Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw (ustawa dot. tzw. rachunków uśpionych) [w:] Dokumenty interpretacyjne Rady Prawa Bankowego, Komitetu ds. Kredytu Konsumenckiego i Komitetu ds. Finansowania Nieruchomości przy Związku Banków Polskich wypracowane od listopada 2015 r. do września 2016 r., Warszawa 2016

SŁOWO WSTĘPNE

Czytelnik może zapytać o celowość komentowania tylko części – prywatnoprawnej – przepisów ustawy z 29.08.1997 r. – Prawo bankowe. Jest to w przekonaniu autorów tego komentarza zasadne przede wszystkim ze względu na odrębność materii cywilnoprawnych Prawa bankowego od pozostałych, publicznoprawnych przepisów tego prawa. Odrębność ta wynika z odmiennej metody regulacji i odmiennego przedmiotu regulacji. Na zakreslenie kręgu przepisów objętych komentarzem wpłynęła też coraz powszechniejsza specjalizacja wśród prawników zajmujących się prawem bankowym, zarówno teoretyków, jak i być może bardziej praktyków. Sprawą nieobojętną dla użyteczności będzie też wynikająca ze specjalizacji mniejsza objętość komentarza.

Nauka prawa wskazuje kilka kryteriów pozwalających odróżnić prawo bankowe prywatne od prawa bankowego publicznego. Teoria prawa cywilnego wskazuje, że najbardziej precyzyjnym *criterium divisionis*, pozwalającym na identyfikację norm należących do prawa prywatnego, jest kryterium metody regulacji¹. Tylko ta metoda daje możliwość uzyskania podziału o charakterze klasyfikacyjnym, a więc zupełnego i rozłącznego. Precyzyjne określenie, co oznacza „prywatnoprawna metoda regulacji”, nie jest łatwe, pojęcie metody regulacji ma wiele aspektów, niekiedy spornych. Dla celów niniejszego komentarza przyjmujemy, że prawo prywatne to takie prawo, które reguluje stosunki społeczne z uwzględnieniem

---

¹ M. Safjan [w:] *System Prawa Prywatnego*, red. Z. Radwański, t. 1, *Prawo cywilne – część ogólna*, red. M. Safjan, Warszawa 2012, s. 32 i n.

autonomii woli stron; stosowana jest metoda regulacji prywatnoprawna, oparta na autonomii, a nie równości podmiotów stosunku prawnego. W znacznej mierze nieaktualny jest pogląd, że prywatnoprawna metoda regulacji znajduje zastosowanie w sytuacji równości stron stosunku prawnego². Oczywiście jest nierówność materialna stron w większości przypadków umów zawieranych przez bank. Także równość formalna coraz częściej jest przedmiotem ingerencji ustawodawcy mającej na celu zniwelowanie nierówności materialnej, a z drugiej strony przedmiotem *lex contractus*, regulaminów i innych dokumentów wydawanych przez banki dla klientów. Kryterium równości stron jako instrument wyodrębnienia prawa prywatnego pozostaje jednak o tyle aktualne, że przepisy tego prawa mają na celu zapewnienie, by w relacjach prywatnoprawnych nie występował element *imperium*, a więc podporządkowania jednych podmiotów innym, co stwarzałoby możliwość jednostronnego kształtowania pozycji drugiej strony stosunku prawnego³.

Kolejnym kryterium wyodrębnienia prawa prywatnego jest przedmiot jego regulacji. W przypadku prawa bankowego prywatnego będą, jak to ujmują art. 1 *in principio* pr. bank., „zasady prowadzenia działalności bankowej”, a więc zasady dokonywania szeroko rozumianych czynności bankowych. Można im przeciwstawić zasady ustrojowe banków, nadzoru nad nimi itd., jak to określa art. 1 *in fine* pr. bank.: „zasady tworzenia i organizacji banków, oddziałów i przedstawicielstw banków zagranicznych, a także oddziałów instytucji kredytowych oraz zasady sprawowania nadzoru bankowego, postępowania naprawczego, likwidacji i upadłości banków”.

Wreszcie ostatnim kryterium wyodrębnienia prawa bankowego jest podmiot czy podmioty regulacji: banki (zdefiniowane w Prawie bankowym) i ich klienci. „Prawo bankowe ma charakter prywatny, wówczas, gdy reguluje stosunki prawne banków z klientami”⁴. Trzeba tu jednak zaznaczyć, że to kryterium nie może być stosowane w oderwaniu od kryterium przedmiotu regulacji: prawo bankowe prywatne reguluje zasady dokonywania

---

² Zob. A. Stelmachowski, *Zarys teorii prawa cywilnego*, Warszawa 1998.

³ M. Safjan [w:] *System Prawa Prywatnego*, t. 1, 2012, s. 40.

⁴ C. Kosikowski, *Publiczne prawo bankowe*, Warszawa 1999, s. 50, cyt. za: B. Smykla, *Prawo bankowe. Komentarz*, Warszawa 2011, komentarz do art. 1, teza 1.

czynności bankowych, w zasadzie nie reguluje natomiast czynności „zaplecзовych” banków, np. wynajęcia lokalu dla oddziału banku, co reguluje prawo prywatne „ogólne”).

Przedstawione kryteria pozwalają stwierdzić, że prawo bankowe prywatne reguluje wszelkie stosunki łączące banki z innymi podmiotami na zasadach rządzących szeroko rozumianym prawem cywilnym (prawem prywatnym), zwłaszcza na zasadzie autonomii stron stosunku cywilnoprawnego. Prawo bankowe prywatne reguluje materie prywatnoprawne w zakresie statutowej działalności banków; materie prywatnoprawne czynności „zaplecзовych” banków reguluje, jak wspomniano, prawo prywatne „ogólne”. Do prawa bankowego prywatnego należy też zaliczyć przepisy (normy) regulujące prywatnoprawne aspekty tworzenia i organizacji banków (uregulowane jednak poza Prawem bankowym, głównie w Kodeksie spółek handlowych).

Natomiast prawo bankowe publiczne stanowi część publicznego prawa gospodarczego. Jak wskazuje piśmiennictwo, przedmiotem publicznego prawa gospodarczego są te działania lub inne zachowania organów państwowych bądź samorządowych (tj. władzy publicznej), które stanowią wyraz prawnie określonych kompetencji interwencyjnych państwa w sferę swobodnego obrotu gospodarczego, a także wynikające z nich stosunki prawne⁵. Przez „kompetencje interwencyjne” nauka prawa rozumie wszelkie czynności władzy publicznej, bez względu na ich formę oraz charakter prawny, które powodują korektę lub ograniczenie działania czystego mechanizmu rynkowego (tj. opartego wyłącznie na kryterium indywidualnej efektywności ekonomicznej osiąganey w warunkach naturalnego działania mechanizmów podaży i popytu) w określonych dziedzinach stosunków gospodarczych⁶. Zatem do prawa bankowego publicznego zalicza się przepisy (lub w innym ujęciu – normy) regulujące publicznoprawne aspekty tworzenia i organizacji banków (aspekty prywatnoprawne

---

⁵ R. Blicharz, J. Grabowski [w:] *System Prawa Administracyjnego*, red. R. Hauser, Z. Niewiadomski, A. Wróbel, t. 8A, *Publiczne prawo gospodarcze*, Warszawa 2018, s. 22 i n.

⁶ Szerzej o kryteriach wyodrębnienia, przedmiocie i zakresie publicznego prawa gospodarczego – zob. R. Blicharz, J. Grabowski [w:] *System Prawa Administracyjnego*, t. 8A, 2018, s. 15 i n.

tworzenia i organizacji banków uregulowane są w szeroko rozumianym prawie cywilnym, w tym w prawie spółek i prawie spółdzielczym), przepisy (normy) regulujące fundusze własne, kapitał wewnętrzny i gospodarkę finansową banków, przepisy (normy) regulujące nadzór nad bankami, przepisy (normy) regulujące publicznoprawne aspekty zrzeszania, łączenia się i podziału banków, przepisy (normy) regulujące publicznoprawne aspekty planów naprawy oraz wczesnej interwencji, likwidacji i upadłości banków (szerzej – zob. komentarz do art. 1 pr. bank.).

Trzeba jednak zaznaczyć, że kryteria odróżnienia prawa bankowego prywatnego od prawa bankowego publicznego skuteczne *in abstracto* nie zawsze dają jednoznaczny rezultat w przypadku konkretnych przepisów. Raczej jest to podział typologiczny, polegający na podobieństwie do pewnego wzorca, niż zupełny i rozłączny podział klasyfikacyjny.

Nie będzie więc budziło wątpliwości objęcie komentarzem przepisów o umowie rachunku bankowego, umowie kredytu, o umowach, na podstawie których udzielane są gwarancje bankowe czy akredytywy. Wątpliwości takie mogą jednak powstać przy przepisach ogólnych czy przy niektórych przepisach dotyczących rozliczeń pieniężnych.

Dlatego spore znaczenie przy dokonywaniu wyboru przepisów, które mają być przedmiotem komentarza, miała też częstotliwość występowania w praktyce problemów interpretacyjnych dotyczących danego przepisu oraz istotność tych problemów dla praktyki.

Lechosław Kociucki

USTAWA

z 29.08.1997 r.

Prawo bankowe¹

(Dz.U. z 2019 r. poz. 2357; zm.: Dz.U. z 2020 r. poz. 284, poz. 288, poz. 321, poz. 1086)

(wyciąg)

---

¹ Niniejsza ustawa dokonuje w zakresie swojej regulacji wdrożenia następujących dyrektyw Wspólnot Europejskich:

- 1) dyrektywy 97/5/WE z 27.01.1997 r. w sprawie transgranicznych przelewów bankowych (Dz.Urz. WE L 43, s. 25);
- 2) dyrektywy 98/26/WE z 19.05.1998 r. w sprawie zamknięcia rozliczeń w systemach płatności i rozrachunku papierów wartościowych (Dz.Urz. WE L 166, s. 45, ze zm.);
- 3) dyrektywy 1999/93/WE z 13.12.1999 r. w sprawie wspólnotowych ram w zakresie podpisów elektronicznych (Dz.Urz. WE L 13, s. 2, ze zm.);
- 4) dyrektywy 2000/12/WE z 10.03.2000 r. odnoszącej się do podejmowania i prowadzenia działalności przez instytucje kredytowe (Dz.Urz. WE L 126, s. 1, ze zm.);
- 5) dyrektywy 2000/28/WE z 18.09.2000 r. zmieniającej dyrektywę 2000/12/WE odnoszącą się do podejmowania i prowadzenia działalności gospodarczej przez instytucje kredytowe (Dz.Urz. WE L 275, s. 37);
- 6) dyrektywy 2000/46/WE z 18.09.2000 r. w sprawie podejmowania i prowadzenia działalności przez instytucje pieniądza elektronicznego oraz nadzoru ostrożnościowego nad ich działalnością (Dz.Urz. WE L 275, s. 39);
- 7) dyrektywy 2001/24/WE z 4.04.2001 r. w sprawie reorganizacji i likwidacji instytucji kredytowych (Dz.Urz. WE L 125, s. 15, ze zm.).

Dane dotyczące ogłoszenia aktów prawa Unii Europejskiej, zamieszczone w niniejszej ustawie – z dniem uzyskania przez Rzeczpospolitą Polską członkostwa w Unii Europejskiej – dotyczą ogłoszenia tych aktów w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej – wydanie specjalne.

ROZDZIAŁ 1

Przepisy ogólne

Art. 1. [Zakres ustawy]

Ustawa określa zasady prowadzenia działalności bankowej, tworzenia i organizacji banków, oddziałów i przedstawicielstw banków zagranicznych, a także oddziałów instytucji kredytowych oraz zasady sprawowania nadzoru bankowego, postępowania naprawczego, likwidacji i upadłości banków.

Literatura: M. Bączyk, *Umowy w zakresie czynności bankowych* [w:] *System Prawa Handlowego*, t. 5, *Prawo umów handlowych*, red. M. Stec, Warszawa 2017; M. Bączyk, *Zarys prawa bankowego*, cz. 1, *Prawo systemu bankowego*, Toruń 2000; M. Bączyk, E. Fojcik-Mastalska, L. Góral, J. Pisuliński, W. Pyziół, *Prawo bankowe. Komentarz*, Warszawa 2007; M. Bączyk, A. Jakubiec, P. Katner, M. Romanowski, *Umowy związane z obrotem papierami wartościowymi na rynku kapitałowym* [w:] *System Prawa Prywatnego*, red. Z. Radwański, B. Kordasiewicz, t. 9, *Prawo zobowiązań – umowy nienazwane*, red. W.J. Katner, Warszawa 2018; S. Czepita, E. Drozd, Z. Kuniewicz, Z. Radwański, S. Słotwiński [w:] *System Prawa Prywatnego*, red. Z. Radwański, B. Kordasiewicz, t. 2, *Prawo cywilne – część ogólna*, red. Z. Radwański, A. Olejniczak, Warszawa 2019; A. Janiak, *Bank jako instytucja zaufania publicznego*, „Glosa” 2003/2; A. Janiak, *Banki hipoteczne i listy zastawne w świetle prawa polskiego*, Zamość 2004; A. Janiak, *Czynności bankowe* [w:] *Umowy w obrocie gospodarczym*, red. A. Koch, J. Napierała, Warszawa 2015; A. Janiak, *Przywileje bankowe w prawie polskim*, Kraków 2003; A. Janiak,

Walka karnawału z postem. Przedsiębiorstwa jak inne, większość przywilejów bankowych nie ma żadnego uzasadnienia, Rzeczposp. 2001/130; A. Kawulski, *Prawo bankowe. Komentarz*, Warszawa 2013; *Kodeks cywilny. Komentarz*, t. 1, red. M. Gutowski, Warszawa 2018; M. Kordela, *Zasady prawa. Studium teoretycznoprawne*, Poznań 2012; C. Kosikowski, *Publiczne prawo bankowe*, Warszawa 1999; A. Krysiak, A. Staniszevska, M.S. Wiatr, *Zarządzanie portfelem kredytowym banku*, Warszawa 2012; P. Machnikowski, *Umowy związane (związki umów)* [w:] *System Prawa Prywatnego*, red. Z. Radwański, t. 5, *Prawo zobowiązań – część ogólna*, red. E. Łętowska, Warszawa 2012; J. Majewski, *Przestępne użycie określeń bank lub kasa*, PB 2000/5; L. Mazur, *Prawo bankowe. Komentarz*, Warszawa 2008; M. Michalski, *Prawne uwarunkowania bankowości inwestycyjnej w Polsce*, PB 2000/5; T. Narożny, *Prawo bankowe*, Poznań 1998; Z. Ofiarski, *Prawo bankowe*, Warszawa 2017; Z. Ofiarski, *Prawo bankowe. Komentarz*, Warszawa 2013; *Prawo bankowe. Komentarz*, red. W. Góralczyk, Warszawa 1997; *Prawo bankowe. Komentarz*, red. H. Gronkiewicz-Waltz, Warszawa 2013; *Prawo bankowe. Komentarz*, t. 1, *Komentarz do art. 1–92*, red. F. Zoll, Kraków 2005; *Prawo bankowe. Komentarz*, t. 2, *Komentarz do art. 92A–194*, red. F. Zoll, Kraków 2005; Z. Radwański, A. Olejniczak, *Prawo cywilne – część ogólna*, Warszawa 2013; Z. Radwański, A. Olejniczak, *Zobowiązania – część ogólna*, Warszawa 2018; E. Radziszewski, *Bank jako instytucja zaufania publicznego. Gwarancje prawne i instytucjonalne. Poradnik klienta usług finansowych*, Warszawa 2013; A. Rzeczycka, *Ryzyko bankowe i metody jego ograniczenia*, Gdańsk 2002; G. Sikorski, *Prawo bankowe. Komentarz*, Warszawa 2015; B. Smykla, *Prawo bankowe. Komentarz*, Warszawa 2011; Z. Szażyk, A. Szafranski, *Publiczne prawo gospodarcze*, Warszawa 2018; *System Prawa Administracyjnego*, red. R. Hauser, Z. Niewiadomski, A. Wróbel, t. 8A, *Publiczne prawo gospodarcze*, Warszawa 2018; *System Prawa Prywatnego*, red. Z. Radwański, t. 1, *Prawo cywilne – część ogólna*, red. M. Safjan, Warszawa 2012; *System Prawa Prywatnego*, red. Z. Radwański, B. Kordasiewicz, t. 2, *Prawo cywilne – część ogólna*, red. Z. Radwański, A. Olejniczak, Warszawa 2019; S. Wronkowska, Z. Ziemiński, *Zarys teorii państwa i prawa*, Warszawa 1992; P. Zapadka, *Ryzyko prawne w działalności banków komercyjnych – wybrane zagadnienia*, PB 2007/3; P. Zapadka, *Usługi bankowości inwestycyjnej*, Warszawa 2012; M. Zieliński, *Wykładnia prawa. Zasady, reguły, wskazówki*, Warszawa 2012.

1. Pojęcie prawa bankowego, prawa bankowego prywatnego i ich miejsce w systemie prawa

Aby określić miejsce cywilnoprawnych przepisów prawa bankowego w systemie prawnym, najpierw trzeba się odwołać do wspominanej w piśmiennictwie dychotomii prawa bankowego *sensu largo* i prawa bankowego *sensu stricto*¹.

Prawo bankowe *sensu largo* to wszelkie przepisy (lub w innym ujęciu – normy) regulujące działalność banków: poczynając od norm Konstytucji RP mających wpływ na tę działalność, przez normy prawa Unii Europejskiej (w pierwszym rzędzie wskazane w art. 4 pr. bank., z najistotniejszym rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z 26.06.2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych), przez prawo bankowe *sensu stricto*, kończąc na innych ustawach i aktach wykonawczych.

Natomiast prawo bankowe *sensu stricto* to ustawa – Prawo bankowe i przepisy wykonawcze do tej ustawy.

Kolejną dychotomią określającą miejsce cywilnoprawnych przepisów prawa bankowego w systemie prawnym jest podział na prawo bankowe publiczne i prawo bankowe prywatne. Ten podział opiera się na przeciwstawieniu prawa publicznego i prywatnego.

Przeprowadzenie delimitacji między prawem prywatnym a publicznym jest od dawna przedmiotem rozważań nauki prawa. W teorii prawa wyrażany jest bliżej lub dalej idący sceptycyzm co do możliwości i naukowej weryfikowalności (poprawności), a także celowości jakiegokolwiek kryterium wyodrębniającego prawo publiczne i prawo prywatne². Praktyka interpretacji przepisów Prawa bankowego wskazuje jednak na użyteczność takiego wyodrębnienia.

¹ B. Paxford [w:] *Prawo bankowe. Komentarz*, red. H. Gronkiewicz-Waltz, Warszawa 2013, komentarz do art. 1, teza 2 i powołana tam publikacja A. Kawulskiego.

² Zob. M. Safjan [w:] *System Prawa Prywatnego*, t. 1, 2012, s. 32 i n.

2. Kryteria wyodrębnienia prawa bankowego prywatnego

Jak już wspomniano we wstępie, teoria prawa cywilnego wskazuje, że najbardziej precyzyjnym *criterium divisionis*, pozwalającym na identyfikację norm należących do prawa prywatnego, jest kryterium metody regulacji³. Tylko ta metoda daje możliwość uzyskania podziału o charakterze klasyfikacyjnym, a więc zupełnego i rozłącznego. Są też inne kryteria wyodrębnienia norm prawa bankowego prywatnego.

Jednak kryteria te, choć skuteczne *in abstracto*, nie zawsze dają jednoznaczny rezultat w przypadku konkretnych przepisów. Dlatego spore znaczenie przy dokonywaniu wyboru przepisów, które mają być przedmiotem komentarza, miała też częstotliwość występowania w praktyce problemów interpretacyjnych dotyczących danego przepisu oraz istotność tych problemów dla praktyki.

3. Prawo bankowe prywatne a prawo prywatne „ogólne”, w tym prawo cywilne

Przy interpretacji prywatnoprawnych przepisów Prawa bankowego konieczne jest uwzględnianie, i to wprost, przepisów części ogólnej Kodeksu cywilnego.

Największe znaczenie dla prawa bankowego prywatnego mają przepisy (normy) prawa obligacyjnego, zarówno zawarte w księdze III k.c. (część ogólna, a także niektóre umowy nazwane, jak np. umowa rachunku bankowego, pożyczki, poręczenia), jak i pozakodeksowe (prawo wekslowe, prawo czekowe, prawo papierów wartościowych). Prawo bankowe prywatne nie mogłoby prawidłowo funkcjonować bez norm części ogólnej Kodeksu cywilnego, w tym dotyczących osób fizycznych i prawnych, przedsiębiorców, czynności prawnych, w tym ich formy itd. Istotne dla prawa bankowego są też przepisy (normy) prawa rzeczowego (zarówno księga II k.c., jak i akty pozakodeksowe, np. ustawa o księgach wieczystych i hipotece, ustawa o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów).

³ M. Safjan [w:] *System Prawa Prywatnego*, t. 1, 2012, s. 32 i n.

Nieobojętna dla prawa bankowego prywatnego jest również materia prawa spadkowego. Chodzi tu zarówno o kwestie ogólne związane z przejściem praw majątkowych ze spadkodawców na spadkobierców i zapisobierców, uregulowane w księdze IV k.c., jak i zawarte w Prawie bankowym przepisy szczegółowe, a wśród nich „dyspozycja wkładem na rachunku bankowym na wypadek śmierci” (art. 56), wygaśnięcie umowy rachunku bankowego w razie śmierci posiadacza rachunku (art. 56, 59a, 59b, jako unormowanie szczególne wobec Kodeksu cywilnego).

Istnieją również, choć w mniejszym zakresie, pola wspólne między cywilnoprawnymi przepisami prawa bankowego a prawem rodzinnym i opiekuńczym. Można je dostrzec w Kodeksie rodzinnym i opiekuńczym – są to reguły dotyczące zarządu majątkiem wspólnym i majątkami osobistymi małżonków (art. 31 i n. k.r.o.), reguły dotyczące zarządu majątkiem osób niemających pełnej zdolności do czynności prawnych (małoletnich – art. 101 k.r.o., osób, dla których ustanowiono opiekę i kuratelę – art. 155, 156, 159, 161 k.r.o.). W Prawie bankowym aspekt rodzinnoprawny szczególnie widoczny jest w regulacjach rachunku rodzinnego oraz uprawnień małoletniego jako posiadacza rachunku oszczędnościowego (art. 58 i n. pr. bank.).

O odkodowywaniu norm prawnych zawartych w różnych aktach prawnych – zob. dalej, pkt 5.

4. Historia prawa bankowego (wzmianka) i jej wpływ na interpretację przepisów prawa bankowego prywatnego

Jak w przypadku każdej ustawy o długiej historii, do świadomej interpretacji Prawa bankowego, w tym jego przepisów prywatnoprawnych, przydatna jest znajomość historii tego prawa⁴. W okresie przedwojennym trudno mówić o wyodrębnieniu prawa bankowego prywatnego; z zasady materia ta podlegała prawu prywatnemu „ogólnemu”. Z przepisów, które

⁴ O tej historii zob. np. A. Janiak, *Przywileje bankowe w prawie polskim*, Warszawa 2003, rozdz. I, pkt 2 i n.

można by określić jako zaczątki prawa bankowego prywatnego, wspomnieć tu można o pewnych przywilejach na obszarze prawa prywatnego, z których korzystały niektóre banki państwowe realizujące zadania powierzone przez państwo.

W okresie powojennym – a więc gospodarki planowej (lata 1945–1989) – została zakwestionowana sama idea prawa prywatnego w działalności gospodarczej. Z jednej strony działalność banków była poddana reglamentacji zarówno co do zasady, w tym przez instytucję specjalnej zdolności osób prawnych (m.in. banków), jak i w licznych przepisach szczegółowych. Specjalna zdolność do czynności prawnych została usankcjonowana w art. 36 k.c. z 1964 r., w myśl którego „zdolność prawna osoby prawnej nie obejmuje praw i obowiązków wyłączonych przez ustawę lub przez oparty na niej statut. Nie obejmuje ona również praw i obowiązków, które nie są związane z zakresem zadań danej osoby prawnej; nie wpływa to jednak na ważność czynności prawnej, chyba że druga strona wiedziała, iż czynność dotyczy takich praw lub obowiązków”. Efektem tej konstrukcji była konieczność pozytywnego określania zakresu działania banków.

Momentem przełomowym dla treści i interpretacji prawa bankowego prywatnego było wprowadzenie do Kodeksu cywilnego art. 353¹ k.c., statuującego zasadę swobody umów, oraz uchylenie wspomnianego art. 36 k.c.⁵ Dokonując tych zmian, nie uchylono licznych w Prawie bankowym przepisów określających w sposób pozytywny zakres specjalnej zdolności prawnej banków. Rozwiązanie takie było oczywiście konieczne ze względu na pewność obrotu prawnego. Zmiany prawa cywilnego wówczas wprowadzone były i tak rewolucyjne. Obecnie jednak pozostawienie tych przepisów nasuwa pytania, czy – w kontekście zasady swobody umów – nie są one legislacyjnym *superfluum*.

Obrót bankowy, uwolniony po 1989 r. z rygorów gospodarki planowej, poczynając od lat 90. XX w., stopniowo jest poddawany wzmocnionym rygorom nadzoru bankowego i regulacji w zakresie prywatnoprawnym.

⁵ Na mocy ustawy z 28.07.1990 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny (Dz.U. Nr 55, poz. 321), zmiana ta weszła w życie 1.10.1990 r.

Przymus nałożenia tych rygorów (nie tylko ich istnienia, ale i stopniowego wzmocnienia) wynika z konieczności przeciwdziałania sytuacjom kryzysowym w bankowości. Paradoksalnie, przepisy prawa bankowego prywatnego, kiedyś służące określaniu zakresu specjalnej zdolności prawnej banków, obecnie mogą pełnić nową rolę: potwierdzania, że określony zakres swobody umów nie został wyłączony przez przepisy regulacyjne dotyczące banków (przepisy o ochronie konsumentów i innych kontrahentów banków, przepisy publicznoprawne).

O historii prawa bankowego prywatnego w zakresie przepisów o szczególnych uprawnieniach banków (zob. też komentarz do art. 92a pr. bank., pkt 1).

Poważną i stale rosnącą rolę w kształtowaniu treści prawa bankowego odgrywają regulacje unijne – od początku XXI wieku (niektóre regulacje mające na celu harmonizację prawa polskiego z unijnym były wprowadzane jeszcze przed rokiem 2004). Regulacje te mają na celu wzmocnienie nadzoru bankowego (także w aspekcie umów prywatnoprawnych zawieranych przez banki) i ochronę konsumentów.

5. Wpływ wielości źródeł prawa bankowego prywatnego na jego interpretację

Prawo bankowe jest tzw. ustawą kompleksową, a więc regulującą materie publicznoprawne i prywatnoprawne pewnej dziedziny życia społecznego. Nie jest jednak ustawą kompletną w tym sensie, że wiele materii prawnych obrotu bankowego uregulowanych jest w ogólniejszych ustawach bądź to prawa prywatnego (przede wszystkim w Kodeksie cywilnym, ale także w Kodeksie spółek handlowych, Prawie wekslowym i in.), bądź prawa publicznego (np. ustawa o NBP, rozporządzenie nr 575/2013).

Zgłaszany jest postulat zamieszczenia regulacji materii cywilnoprawnych dotyczących czynności bankowych (rachunki bankowe, rozliczenia pieniężne, kredyty i pożyczki, gwarancje, akredytywy, zabezpieczenia, być może także niektóre inne szczególne uprawnienia banków) w Kodeksie cywilnym. Piszący te słowa uważa ten postulat za trafny, jednak z wielu

przyczyn niemożliwy do szybkiego i prawidłowego spełnienia. Komentarz nie jest zresztą miejscem odpowiednim do szerszych rozważań *de lege ferenda*. Jest natomiast miejscem, w którym można zaproponować wykładnię przepisów regulujących materie prywatnoprawne spójną z regulacjami prawa prywatnego, w tym przepisami Kodeksu cywilnego, innych ustaw, dorobkiem judykatury i piśmiennictwa powstałym na ich tle.

Prywatnoprawne przepisy prawa bankowego nie są samowystarczalne. Powinny być odkodowywane z przepisów znajdujących się w różnych aktach prawnych – oprócz prawa bankowego – z Kodeksu cywilnego (najpierw z części ogólnej, szczególnie przepisów dotyczących czynności prawnych, następnie, jeśli to potrzebne, z prawa rzeczowego, wreszcie prawa obligacyjnego, w niektórych przypadkach także prawa spadkowego), z przepisów prawa unijnego, z innych ustaw zawierających przepisy prawa prywatnego, jak np. ustawa o księgach wieczystych i hipotece, ustawa o zastawie rejestrowym i o rejestrze zastawów, przepisy o obrocie papierami wartościowymi itd. Pewną, akceptowaną przez ustawodawcę, judykaturę i piśmiennictwo⁶, rolę źródła prawa bankowego prywatnego odgrywają zasady współżycia społecznego (np. art. 58 § 2, art. 65 § 1 k.c.) i zwyczaj bankowy (art. 56, art. 65 § 1, art. 354 k.c.).

W tych okolicznościach przy interpretacji cywilnoprawnych przepisów prawa bankowego prywatnego szczególnie użyteczna będzie derywacyjna koncepcja wykładni w tym jej aspekcie, który akcentuje możliwość, a niekiedy konieczność, odkodowywania normy prawnej z wielu przepisów prawnych⁷. Derywacyjna koncepcja wykładni zwraca uwagę na to, że wśród technik legislacyjnych stosowanych przez ustawodawcę znajduje się m.in. technika rozczłonkowania syntaktycznego (normatywnego i logicznego) oraz technika rozczłonkowania treściowego przepisów. W przypadku prawa bankowego prywatnego owo rozczłonkowanie jest szczególnie widoczne. Technika rozczłonkowania syntaktycznego wyraża się w tym, że różne przepisy pełnią różną rolę: jedne są **przepisami**

⁶ T. Narożny, *Prawo bankowe*, Poznań 1998, s. 21 i n.

⁷ Z. Ziemiński [w:] A. Wronkowska, Z. Ziemiński, *Zarys teorii państwa i prawa*, Warszawa 1992, s. 71 i n. oraz s. 189 i n., co do kwestii szczegółowych – M. Zieliński, *Wykładnia prawa. Zasady, reguły, wskazówki*, Warszawa 2012, zwłaszcza s. 222 i n.

zrębowymi (wysławiają one co najmniej nakaz albo zakaz oraz zachowanie będące przedmiotem zakazu albo nakazu), inne są **przepisami uzupełniającymi** przepisy zrębowe, m.in. o adresata nakazu albo zakazu oraz okoliczności, w których dany nakaz albo zakaz się aktualizuje. Technika rozczłonkowania treściowego przepisów wyraża się w tym, że jedne przepisy pełnią rolę **przepisów centralnych** (wskazują one adresata normy, zakres jej zastosowania oraz nakaz lub zakaz określonego zastosowania), a inne są **przepisami modyfikującymi** przepisy centralne. Trzeba uprzedzić, że nie ma jednej reguły kwalifikującej przepisy prawa bankowego *sensu stricto* do którejs z powyższych kategorii. Przykładowo przepisy rozdziału 5 pr. bank. o umowie kredytu są z reguły przepisami zrębowymi i centralnymi; przepisy rozdziału 8 pr. bank. o szczególnych uprawnieniach banków (np. o hipotece czy przewłaszczeniu na zabezpieczenie) są przepisami modyfikującymi; w przypadku przepisów o rachunkach bankowych niektóre przepisy centralne znajdują się w Kodeksie cywilnym (art. 725 i n.), a inne w rozdziale 3 pr. bank.

6. Zjawiska wpływające na interpretację prywatnoprawnych przepisów prawa bankowego

Europeizacja prawa bankowego, a więc zwiększanie roli normatywnej przepisów prawa wydanego przez organy UE, to zjawisko występujące w odniesieniu do wszystkich gałęzi prawa prywatnego, w przypadku prawa bankowego jest szczególnie intensywne. Ustawodawca unijny koncentruje się na prawie bankowym publicznym, ale regulacje te znajdują odzwierciedlenie także na polu prywatnoprawnym, np. w zakresie prawa ochrony konsumentów korzystających z usług bankowych czy elektronicznych form składania oświadczeń woli w obrocie z udziałem banków.

Z europeizacją łączy się zjawisko **wzmacniania publicznego nadzoru nad bankami i nad ich aktywnością – także w aspekcie prywatnoprawnym**. Wzmacnianie to jest wyrazem dążenia do uniknięcia kryzysów sektora bankowego oraz ochrony konsumentów, a także innych podmiotów korzystających z usług bankowych. Bezpośrednim efektem wzmocnienia nadzoru nad bankami na polu prywatnoprawnym jest ograniczenie

zakresu zastosowania zasady swobody umów. Celem ostatecznym nie ma być ograniczenie autonomii woli podmiotów dokonujących czynności prawnych z bankami, lecz jej umocnienie.

Istotnym czynnikiem oddziałującym na interpretację, a następnie na treść przepisów prawa bankowego prywatnego jest **rozwój technologii związanych z bankowością**, mający też wpływ na aspekty prawne bankowości, takie jak forma czynności prawnych w obrocie bankowym.

7. Zasady prawa bankowego

W kontekście wskazanej wyżej wielości źródeł prawa bankowego, a niekiedy także syntetycznego sposobu ich sformułowania, użyteczne dla interpretacji przepisów prawa bankowego jest wyróżnienie zasad tego prawa rozumianych jako dyrektywy interpretacyjne i optymalizacyjne, nakazujące zrealizowanie określonego celu w stopniu maksymalnym ze względu na istniejące możliwości faktyczne i prawne⁸.

Zasady prawa bankowego powinny zachować spójność z zasadami rządzącymi ustawami „otaczającymi” przepisy prawa cywilnego, jak np. Kodeks rodzinny i opiekuńczy czy Kodeks pracy.

Do tak rozumianych zasad prawa bankowego należy zaliczyć:

- 1) **zasadę autonomii woli podmiotów prawa**, w przypadku prawa bankowego znajdującą swe oparcie w konstytucyjnej zasadzie wolności gospodarczej (art. 20 Konstytucji RP) i zasadzie wolności jednostki (art. 31 Konstytucji RP), istotną dla wyznaczania i ograniczania ram wolności i autonomii jednostki. Ograniczenia w zakresie korzystania z konstytucyjnych wolności i praw mogą być ustanawiane tylko w ustawie i tylko wtedy, gdy są konieczne w demokratycznym państwie dla jego bezpieczeństwa lub porządku publicznego bądź dla ochrony środowiska, zdrowia i moralności publicznej albo wolności i praw innych osób. Ograniczenia te nie mogą naruszać istoty wolności i praw;

⁸ M. Kordela, *Zasady prawa. Studium teoretycznoprawne*, Poznań 2012, s. 101 i n.

- 2) wynikającą z zasady autonomii woli podmiotów prawa **zasadę swobody umów**; mimo zwiększania roli przepisów o charakterze regulacyjnym pozostaje ona w mocy. Jak wskazał Sąd Najwyższy w postanowieniu z 2.01.2019 r., I CSK 601/18⁹, „bank może zawierać także inne umowy niż umowy rachunku bankowego, a w szczególności należy uznać, że strony, w myśl zasady swobody umów, mogą na innych zasadach niż wynikające z zawarcia umowy rachunku bankowego uregulować kwestie zasad przechowywania środków pieniężnych przez bank”;
- 3) nabierającą coraz większego znaczenia **zasadę wzmożonej ochrony kontrahentów banków**, przede wszystkich konsumentów, ale także przedsiębiorców i instytucji. Zasada ta wyraża się też w **nakładaniu na banki obowiązku wykonywania ich czynności ze szczególną, profesjonalną starannością**. Obowiązek ten wynika najpierw z art. 355 § 2 k.c., jest konkretyzowany w przepisach Prawa bankowego, w tym art. 50 ust. 2 pr. bank., w myśl którego bank dokłada szczególnej staranności w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa przechowywanych środków pieniężnych, czy w art. 65 pr. bank., nakładającym na bank dokonujący wypłaty z rachunku bankowego obowiązek sprawdzenia autentyczności i prawidłowości formalnej dokumentu stanowiącego podstawę do wypłaty oraz tożsamości osoby dającej zlecenie i in. W orzecznictwie sądów staranność ta jest konkretyzowana w obowiązku lojalności kontraktowej banku, jego obowiązku informowania kontrahenta zwłaszcza o ryzyku wynikającym z danej czynności bankowej¹⁰. Jak wskazuje piśmiennictwo, istotne znaczenie mają tu odpowiednie rekomendacje KNF, wydawane na podstawie art. 137 ust. 1 pkt 5 pr. bank.¹¹ Wskazać tu należy Rekomendację T odnoszącą się do dobrych praktyk zarządzania ryzykiem detalicznych ekspozycji kredytowych z 2013 r., mówiącą m.in. o obowiązku rzetelnego informowania klienta o podejmowanym ryzyku. Oczywiście naruszenie rekomendacji nie może być samodzielną podstawą roszczeń kontrahenta. Rekomendacje mogą jednak być podstawą oceny dołożenia

⁹ LEX nr 2600813.

¹⁰ Np. wyrok SN z 9.11.2012 r., IV CSK 284/12, OSNC 2013/6, poz. 77.

¹¹ M. Bączyk [w:] *System Prawa Handlowego*, t. 5, *Prawo umów handlowych*, red. M. Stec, Warszawa 2017, s. 1185–1186.

przez bank wymaganej od niego staranności. Kwestia staranności banków eksponowana jest w orzecznictwie Sądu Najwyższego¹². Uzasadniając pogląd o szczególnej, daleko idącej odpowiedzialności banków wobec ich kontrahentów, Sąd Najwyższy w uchwale z 6.05.2009 r., II UZP 2/09¹³ (wydanej na tle art. 55 pr. bank.) wskazał, że „fundusze banków obejmują, między innymi fundusz ogólnego ryzyka na niezidentyfikowane ryzyko działalności bankowej. Reguły tworzenia tego funduszu określa statut banku, zgodnie z art. 129 ust. 2 prawa bankowego”. Jak stanowi art. 130 ust. 1 pr. bank., rezerwę na ryzyko ogólne tworzy się w ciężar kosztów z przychodów uzyskanych przez banki z ich działalności. Pogląd ten niewątpliwie jest podzielany w orzecznictwie sądów dotyczącym obowiązków banków innych niż wynikające z art. 55 pr. bank. Można więc powiedzieć, że pozycja banku jako instytucji zaufania publicznego jest obecnie podstawą przede wszystkim obowiązków banków, a nie ich szczególnych uprawnień.

Art. 2. [Pojęcie banku]

Bank jest osobą prawną utworzoną zgodnie z przepisami ustaw, działającą na podstawie zezwoleń uprawniających do wykonywania czynności bankowych obciążających ryzykiem środki powierzone pod jakimkolwiek tytułem zwrotnym.

Literatura: zob. literatura do art. 1.

1. Charakter prawny komentowanego przepisu

Na wstępie trzeba zaznaczyć, że komentowany przepis nie powinien być traktowany jako legalna definicja banku; jest to raczej część definicji, którą trzeba rekonstruować także z innych przepisów szeroko rozumianego

¹² Zob. np. wyrok SN z 9.11.2005 r., II CK 201/05, LEX nr 311307; wyrok SN z 22.11.2002 r., IV CKN 1526/00, OSP 2003/12, poz. 159; wyrok SN z 12.12.1997 r., II CKN 509/97, OSNC 1998/6, poz. 104.

¹³ OSNAPIUS 2009/19–20, poz. 265.

prawa bankowego, zwłaszcza rozdziału 1 pr. bank. i z przepisów tam wskazanych (Kodeksu spółek handlowych, innych ustaw), a także z przepisów prawa UE.

Przepis ten wzorowany jest w części na definicji instytucji kredytowej zawartej w art. 4 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia nr 575/2013, gdzie instytucję kredytową określa się jako przedsiębiorstwo, którego działalność polega na przyjmowaniu depozytów lub innych funduszy podlegających zwrotowi od klientów oraz na przyznawaniu kredytów na swój własny rachunek¹⁴.

Trzeba też pamiętać, że „bank krajowy” i „bank zagraniczny” z mocy art. 4 ust. 4 pr. bank. są instytucją, o której mowa w art. 4 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia nr 575/2013. Bank, w tym bank krajowy, jest więc „instytucją kredytową”, a więc przedsiębiorstwem, którego działalność polega na przyjmowaniu depozytów lub innych funduszy podlegających zwrotowi od klientów oraz na udzielaniu kredytów na swój własny rachunek.

Artykuł 2 pr. bank. jest w piśmiennictwie krytykowany z wielu względów jako definicja nie w pełni adekwatna do prawnej rzeczywistości¹⁵.

2. Cechy banków

Z cywilnoprawnego punktu widzenia trzeba wyróżnić dwie istotne cechy banku wskazane w komentowanym przepisie: element podmiotowy – osobowość prawna banków, oraz element funkcjonalny – wykonywanie przez nie *verba legis*: „czynności obciążających ryzykiem środki powierzone pod jakimkolwiek tytułem zwrotnym”, przy czym powinny to być czynności wymienione w art. 5 i 6 pr. bank. Oba wymienione elementy muszą występować łącznie.

¹⁴ A. Stangret-Smoczyńska, *Zdolność kredytowa w ujęciu prawnym prawa polskiego*, Warszawa 2016, rozdz. II. Wcześniej analogiczne definicje zawarte były w art. 1 pkt 1 dyrektywy 2000/12/WE, a po jej uchyleniu w art. 4 pkt 1 dyrektywy 2006/48/WE.

¹⁵ Zob. E. Fojcik-Mastalska [w:] *Prawo bankowe. Komentarz*, red. E. Fojcik-Mastalska, Warszawa 2007, s. 16; Z. Ofiarski, *Prawo bankowe*, 2013, s. 47; A. Stangret-Smoczyńska, *Zdolność kredytowa...*, rozdz. II.

Z punktu widzenia reguł prawidłowej legislacji wzmianka w art. 2, że bank jest osobą prawną, jest o tyle zbędna, że dalsze przepisy Prawa bankowego (art. 12, art. 13 ust. 1) wskazują, że banki mogą być tworzone jako banki państwowe, banki spółdzielcze lub banki w formie spółek akcyjnych; każda z tych postaci funkcjonowania banku z definicji – zawartych w art. 13 pr. bank., w Kodeksie spółek handlowych i w Prawie spółdzielczym, zakłada osobowość prawną banku. Zamieszczenie tej wzmianki w komentowanym przepisie wynika zapewne z dążenia do podkreślenia samodzielności banków istniejącej mimo konieczności uzyskania od właściwych organów zezwoleń uprawniających do wykonywania czynności bankowych, mimo roli regulacyjnej organów państwowych w zakresie sprawowanego przez te organy nadzoru bankowego, nadzoru nad realizacją polityki pieniężnej i in.

O ile przepisy prawa bankowego i ustaw szczególnych (przede wszystkim Kodeksu spółek handlowych, Prawa spółdzielczego, ustawy o Narodowym Banku Polskim, wraz z przepisami wykonawczymi, ustawy o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, systemie gwarantowania depozytów oraz przymusowej restrukturyzacji, ustawy o listach zastawnych i bankach hipotecznych) nie stanowią inaczej, do banków stosuje się przepisy Kodeksu cywilnego o osobach prawnych (art. 33–43).

Banki, jak co do zasady wszystkie osoby prawne, odpowiadają za swoje zobowiązania (art. 40 k.c.). Bank jako osoba prawna korzysta również z ochrony charakterystycznej dla dóbr osobistych (art. 43 k.c.). Banki uzyskują osobowość prawną z chwilą ich wpisu do właściwego rejestru, chyba że przepisy szczególne stanowią inaczej (art. 37 § 1 k.c.); dotyczy to banków państwowych, które nie podlegają wpisowi do żadnego rejestru, a moment uzyskania osobowości prawnej powinien być wskazany w ustawie lub rozporządzeniu powołującym bank. Do banków znajduje też zastosowanie zasada, że osoba prawna działa przez swoje organy w sposób przewidziany w ustawie i w opartym na niej statucie (art. 38 k.c.), a także przepisy Kodeksu cywilnego regulujące skutki braku umocowania organu (art. 39 k.c.). Zastosowanie znajdują też, choć z uwzględnieniem przepisów o nadzorze bankowym, art. 43 i 44 k.c., określające procedurę postępowania w razie braku organu banku.

3. Formy prawne i typy banków

Jak już wspomniano, banki mogą działać w trzech formach organizacyjnych: banku państwowego, banku spółdzielczego oraz banku – spółki akcyjnej. We wszystkich formach bank może funkcjonować za pomocą oddziałów. Bank krajowy może też prowadzić działalność za granicą, w Polsce także możliwe jest wykonywanie działalności bankowej przez zagraniczne instytucje finansowe¹⁶.

Jedyną regulacją ogólną podmiotowości prawnej **banku państwowego** jest Prawo bankowe (art. 14–19 pr. bank.). Regulacje szczegółowe znaleźć się mogą w rozporządzeniu Rady Ministrów o utworzeniu banku państwowego (art. 14 ust. 1 pr. bank.) albo – jak w przypadku jedynego obecnie banku państwowego – w specjalnej ustawie¹⁷. Bank państwowy nie podlega wpisowi do Krajowego Rejestru Sądowego (art. 14 ust. 3 pr. bank.) ani żadnego innego rejestru publicznego. Bank państwowy nie jest przedsiębiorstwem państwowym, państwową jednostką organizacyjną ani jednostką sektora finansów publicznych w rozumieniu odrębnych przepisów (art. 14a pr. bank.), w tym przepisów o finansach publicznych.

Regulacje podmiotowości prawnej **banku spółdzielczego** zawarte są w Prawie bankowym (art. 20–20a, a także inne przepisy Prawa bankowego wskazane w art. 20a), w Prawie spółdzielczym (przepisy tytułu I, art. 1–137) oraz w ustawie z 7.12.2000 r. o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających. Wreszcie do **banku – spółki akcyjnej** obok przepisów zamieszczonych w Prawie bankowym znajdują zastosowanie przepisy Kodeksu spółek handlowych o spółce akcyjnej.

W piśmiennictwie wskazywane są różne typy banków (pamiętać należy, że podział typologiczny nie musi spełniać wymogów zupełności i rozłączności):

¹⁶ Por. np. G. Sikorski, *Prawo bankowe. Komentarz*, Warszawa 2015, komentarz do art. 2, teza 7.

¹⁷ Zob. ustawa z 14.03.2003 r. o Banku Gospodarstwa Krajowego (Dz.U. z 2019 r. poz. 2144 ze zm.).

- 1) w opozycji do Narodowego Banku Polskiego (nie jest on bankiem w rozumieniu art. 2 pr. bank., lecz bankiem centralnym zdefiniowanym w odrębnej ustawie) wyróżniana jest kategoria **banków komercyjnych**. Cel czysto komercyjny realizują banki w formie spółki akcyjnej; banki państwowe i spółdzielcze mogą mieć także inne, niekomercyjne cele;
- 2) ze względu na kryterium zakresu działalności wyróżniane są **banki uniwersalne** (wykonujące wszystkie czynności bankowe wymienione w art. 5 i 6 pr. bank. w odniesieniu do nieograniczonego kręgu klientów) oraz **banki specjalistyczne** (ograniczające się w swej działalności do pewnych kategorii czynności lub klientów). Wśród banków specjalistycznych należy wyróżnić banki depozytowe, kredytowe, depozytowo-kredytowe, inwestycyjne (organizujące przepływ kapitału między podmiotami mającymi jego nadwyżkę i podmiotami potrzebującymi kapitału), banki korporacyjne, banki obsługujące konsumentów, samorządy terytorialne i in. Za banki specjalistyczne uznać należy też banki hipoteczne, których zasady tworzenia, organizacji i działania oraz kontroli i nadzoru nad nimi uregulowane są przede wszystkim we wspomnianej wyżej ustawie o listach zastawnych i bankach hipotecznych, a w kwestiach nieuregulowanych w tej ustawie stosuje się odpowiednio przepisy Prawa bankowego oraz przepisy o Narodowym Banku Polskim;
- 3) obok banków w rozumieniu art. 2 pr. bank. funkcjonują też tzw. **parabanki**, których zróżnicowane definicje formułowane są w literaturze. Najistotniejszą cechą parabanku wydaje się być podobieństwo działalności prowadzonej przez taki podmiot do działalności bankowej¹⁸, a więc wykonywanie czynności bankowych wskazanych w art. 6 pr. bank. Wśród parabanków wyróżnia się parabanki *sensu stricto* – instytucje inne niż banki, działające z upoważnienia ustawowego, prowadzące działalność zbliżoną lub podobną do banków, i zalicza się do nich spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe, instytucje pieniądza elektronicznego, krajowe instytucje płatnicze, biura usług płatniczych oraz instytucje kredytowe działające w Polsce

¹⁸ Por. np. B. Paxford [w:] *Prawo bankowe...*, red. H. Gronkiewicz-Waltz, 2013, nb 7–9 i powołane tam piśmiennictwo.

przez oddział lub transgraniczne instytucje kredytowe niebędące bankami w państwie macierzystym (podobnie jak instytucje płatnicze i instytucje pieniądza elektronicznego)¹⁹ oraz parabanki *sensu largo*, prowadzące działalność podobną do bankowej z wykorzystaniem prywatnoprawnej swobody umów.

4. Ryzyko w działalności banków

Wyrażnie zaznaczoną w art. 2 pr. bank. cechą działalności banków, jak się to określa – cechą immanentną tej działalności jest ryzyko²⁰. Ustawodawca nie precyzuje, o jakie ryzyko chodzi. Pojęcie ryzyka nie jest łatwe do zdefiniowania, a zarządzanie ryzykiem jest kategorią dalece wykraczającą poza kwestie prawne. Dla potrzeb art. 2 pr. bank. wystarczy przyjąć, że chodzi o ryzyko wszelkiego rodzaju: zarówno ryzyko wynikające z czynników „wewnątrzbankowych”, jak i zewnętrznych; jego głównym rodzajem jest ryzyko ekonomiczne. Ryzyko takie jest nieuniknioną cechą każdej działalności gospodarczej. Prawo pozostawia w zasadzie dla każdego przedsiębiorcy szerokie ramy, w których on sam decyduje o rodzaju i zakresie ryzyka, jakie chce podjąć przy prowadzeniu działalności gospodarczej. Jeden z wyjątków od tej zasady (ważny wyjątek) dotyczy banków. Podejmowanie ryzyka przez banki samo w sobie nie jest traktowane przez ustawodawcę jako niewłaściwe. Trzeba pamiętać, że czynności obarczone niewielkim ryzykiem z reguły przynoszą też niewielkie korzyści ekonomiczne. Wzmiankę w art. 2 pr. bank. o ryzyku obciążającym czynności banków, w połączeniu z licznymi przepisami dotyczącymi nadzoru bankowego, należy interpretować nie tyle jako nakaz unikania ryzyka, lecz jako nakaz, by ryzyko w działalności banków było podejmowane w sposób świadomy i transparentny (zwłaszcza dla kontrahentów banków – by ryzyko obciążające daną czynność bankową z ich udziałem odpowiadało ich „apetytowi na ryzyko”) oraz by banki wraz z ich kontrahentami podejmowały adekwatne środki w celu „mitygowania” ryzyka.

¹⁹ B. Paxford [w:] *Prawo bankowe...*, red. H. Gronkiewicz-Waltz, 2013, nb 7–9.

²⁰ Zob. A. Stangret-Smoczyńska, *Zdolność kredytowa...*, rozdz. II, § 2.

W szczególności ryzyko dotyczące czynności bankowych powinno być identyfikowane, o ile to możliwe, jeszcze przed zawarciem umowy dotyczącej czynności bankowej. Na etapie zawierania umowy banki mają obowiązek dołożenia należytej staranności wymaganej od profesjonalisty (art. 355 § 2 k.c., a także w odniesieniu do rachunków bankowych – art. 50 ust. 2 pr. bank.) w celu ograniczenia („mitygowania”) tego ryzyka, w tym by były zawierane umowy dotyczące prawnego, ekonomicznego i psychologicznego zabezpieczenia wierzytelności banku (art. 93 ust. 1 pr. bank.). Dalej obowiązkiem banków jest monitorowanie ryzyka w trakcie obowiązywania umów, przeciwdziałanie sytuacjom prowadzącym do niewykonania tych umów i adekwatne do ryzyka wykonanie uprawnień zastrzeżonych w celu ograniczenia ryzyka, m.in. uprawnień wynikających z prawnych zabezpieczeń wierzytelności.

Ryzyko ponoszone przez bank powinno być „proporcjonalne do wysokości wniesionych środków finansowych do wspólnie udzielonego kredytu” (art. 73 ust. 3 pr. bank.). Nie ma powodu, by ograniczać treść normy wyrażonej w tym przepisie tylko do kredytów konsorcjalnych. Ryzyko ponoszone przez bank powinno być proporcjonalne do „ekspozycji” czy „zaangażowania” banku w przypadku poszczegółnej wierzytelności.

Powstaje pytanie, jak interpretować występujące w art. 2 pr. bank. pojęcie „czynności bankowe obciążające ryzykiem środki powierzone pod jakimkolwiek tytułem zwrotnym”. Uzasadniona jest tu szeroka interpretacja, w myśl której chodzi tu przede wszystkim o ryzyko obciążające czynności bankowe *sensu stricto* i *sensu largo* (art. 5 ust. 1 i 2 pr. bank.), ale także o czynności „okołobankowe” (art. 6 pr. bank.) i o czynności „zapleczerwowe” (m.in. art. 6a–6d pr. bank.) – wszystkie one bowiem wpływają na zdolność banków do wywiązywania się z ich zobowiązań wobec kontrahentów. Oczywiście z punktu widzenia prawa prywatnego banki ponoszą odpowiedzialność wobec kontrahentów i klientów – są zobowiązane do wykonywania świadczeń wynikających z wszelkich umów przez nie zawartych, zarówno mieszczących się w statutowym zakresie działania zdefiniowanym w art. 5 pr. bank. (czynności bankowych *sensu stricto* i *sensu largo*) i art. 6 pr. bank. (czynności okołobankowych), jak i dotyczącym czynności „zapleczerwowych”, tj. usługowych wobec działalności statutowej.

W kontekście art. 2 pr. bank. należy wspomnieć o jeszcze jednym istotnym dla działalności banków na polu prywatnoprawnym aspekcie prawnej podmiotowości banków. Mianowicie bank ma być instytucją zaufania publicznego. Ta cecha banku nie jest wyrażona wprost w przepisach (przepisy prawa nie definiują zresztą instytucji zaufania publicznego). Piśmiennictwo i orzecznictwo z jednej strony formułują określone – wysokie – wymagania wobec banków w zakresie pełnienia takiej roli, z drugiej strony prawo nie zawsze daje bankom instrumenty prawne należytego jej realizowania²¹. Przykładowo banki mają obowiązek realizować istotne elementy spadkobrania składników majątków jego zmarłych kontrahentów, respektować prawa, chronić informację objętą tajemnicą bankową, jednocześnie respektując prawa osób trzecich w tym zakresie. Banki nie mają natomiast (i nie jest to ich powołaniem na podstawie art. 5, 6, 6a i n. pr. bank.) uprawnień do prowadzenia postępowania dowodowego koniecznego do w pełni prawidłowego zrealizowania tych obowiązków.

Art. 3. [Zastrzeżenie wyrazów „bank” oraz „kasa”]

Wyrazy „bank” lub „kasa” mogą być używane w nazwie oraz dla określenia działalności lub reklamy wyłącznie banku w rozumieniu art. 2, z tym że:

- 1) nie dotyczy to jednostek organizacyjnych używających wyrazów „bank” lub „kasa”, z których działalności jednoznacznie wynika, że jednostki te nie wykonują czynności bankowych;**
- 2) wyraz „kasa” może być także używany w nazwie oraz do określenia działalności lub reklamy jednostki organizacyjnej, która na podstawie odrębnej ustawy gromadzi oszczędności oraz udziela pożyczek pieniężnych osobom fizycznym zrzeszonym w tej jednostce.**

Literatura: zob. literatura do art. 1.

²¹ Zob. A. Janiak, *Bank jako instytucja zaufania publicznego*, „Glosa” 2003/2, s. 17 i n.

1. Miejsce komentowanego przepisu w systemie prawnym

Cel komentowanego przepisu jest w przeważającej mierze taki sam jak cel przepisów o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji. Wypada tu odwołać się do treści art. 1 u.z.n.k. Mianowicie ustawa o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji – podobnie jak art. 3 pr. bank. – służy „zapobieganiu i zwalczaniu nieuczciwej konkurencji w działalności gospodarczej, w szczególności produkcji przemysłowej i rolnej, budownictwie, handlu i usługach – w interesie publicznym, przedsiębiorców oraz klientów”. Przepis zawiera określone zakazy, nie definiuje jednak sankcji (co do sankcji – zob. dalej).

Komentowany art. 3 pr. bank. jest częścią większej całości – przepisów o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji. Przy jego interpretacji należy więc uwzględnić jego szczególny charakter w stosunku do przepisów ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji, a w szczególności, że:

- 1) czynem nieuczciwej konkurencji jest „działanie sprzeczne z prawem lub dobrymi obyczajami, jeżeli zagraża lub narusza interes innego przedsiębiorcy [w tym banku, ale nie tylko] lub klienta” (art. 3 ust. 1. u.z.n.k.);
- 2) czynem nieuczciwej konkurencji jest w szczególności wprowadzające w błąd oznaczenie przedsiębiorstwa (w tym przedsiębiorstwa bankowego), wprowadzające w błąd oznaczenie usług (w tym usług bankowych), naruszenie tajemnicy przedsiębiorstwa (w tym tajemnicy przedsiębiorstwa bankowego, nie należy jednak utożsamiać tajemnicy przedsiębiorstwa bankowego z tajemnicą bankową, chronioną na mocy art. 104 i n. pr. bank.; tajemnica przedsiębiorstwa bankowego ma szerszy zakres niż tajemnica bankowa), nakłanianie do rozwiązania lub niewykonania umowy (w tym umowy zawartej z bankiem), naśladownictwo produktów (w tym usług lub „produktów” bankowych), pomawianie lub nieuczciwe zachwalanie, utrudnianie dostępu do rynku, przekupstwo osoby pełniącej funkcję publiczną, a także nieuczciwa lub zakazana reklama, i inne czynności wymienione w ustawie o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji;
- 3) czynem nieuczciwej konkurencji jest w szczególności „takie oznaczenie przedsiębiorstwa, które może wprowadzić klientów w błąd co do jego tożsamości, przez używanie firmy, nazwy, godła, skrótu literowego

lub innego charakterystycznego symbolu wcześniej używanego, zgodnie z prawem, do oznaczenia innego przedsiębiorstwa” (art. 5 u.z.n.k.). Użycie nazwy „bank” lub „kasa” w nazwie oraz dla określenia działalności lub reklamy jednostki organizacyjnej innej niż bank określony w art. 2 pr. bank. niewątpliwie spełnia znamiona art. 5 u.z.n.k.

Przy interpretacji art. 3 pr. bank. odpowiednie zastosowanie znajdują więc wskazania orzecznictwa i piśmiennictwa powstałego na tle ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji, szczególnie jej art. 3 i 5.

2. Dopuszczalne użycie nazwy „bank” przez podmioty niebędące bankami

Komentowany przepis zezwala na używanie nazwy „bank” dwom kategoriom jednostek niebędących bankami w rozumieniu art. 2 pr. bank. Do pierwszej kategorii należą jednostki organizacyjne używające w nazwie (firmie) wyrazów „bank” lub „kasa”, „z których działalności jednoznacznie wynika, że jednostki te nie wykonują czynności bankowych”. Nie budzi przy tym wątpliwości, że nazw „bank” lub „kasa” mogą używać jednostki, których sama nazwa jednoznacznie wskazuje, że jednostki te nie wykonują czynności bankowych, np. „bank krwi”. Wymogiem minimalnym jest, by zakres działalności – jednoznacznie wskazujący, że dana jednostka nie wykonuje czynności bankowych – wynikał z danych dotyczących przedmiotu działalności zawartych w publicznym rejestrze, w którym ewidencjonowana jest dana jednostka, lub z dokumentów statutowych tej jednostki. Z użycia słowa „jednoznacznie” w komentowanym przepisie należy wnosić, że nie jest dopuszczalne używanie nazw „bank” lub „kasa” przez jednostki prowadzące działalność mieszaną (choćby w części obejmującą czynności bankowe). Czynności bankowe wskazane w art. 3 pkt 1 pr. bank. obejmują czynności bankowe wskazane zarówno w art. 5, jak i w art. 6 pr. bank.

Do drugiej kategorii należą jednostki organizacyjne, które na podstawie odrębnej ustawy gromadzą oszczędności oraz udzielają pożyczek pieniężnych osobom fizycznym zrzeszonym w tej jednostce. Wskazać trzeba dwa rodzaje takich jednostek: spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe

i pracownicze kasy zapomogowo-oszczędnościowe. Spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe działają na podstawie ustawy z 5.11.2009 r. o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych. Do zakresu działania tych kas należy gromadzenie środków pieniężnych wyłącznie swoich członków, udzielanie im pożyczek i kredytów, przeprowadzanie na ich zlecenie rozliczeń finansowych oraz pośredniczenie przy zawieraniu umów ubezpieczenia na zasadach określonych w ustawie z 15.12.2017 r. o dystrybucji ubezpieczeń²², a także pośredniczenie w zbywaniu i odkupywaniu jednostek uczestnictwa funduszy inwestycyjnych lub tytułów uczestnictwa funduszy zagranicznych oraz funduszy inwestycyjnych otwartych z siedzibą w państwach należących do Europejskiego Obszaru Gospodarczego (art. 3 ust. 1 i 1a u.s.k.o.k.). Czynności te mogą być dokonywane wyłącznie na zlecenie członków SKOK. Pracownicze kasy zapomogowo-pożyczkowe reguluje rozporządzenie Rady Ministrów z 19.12.1992 r. w sprawie pracowniczych kas zapomogowo-pożyczkowych oraz spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych w zakładach pracy²³ wydane na podstawie art. 39 ustawy z 23.05.1991 r. o związkach zawodowych²⁴. Podstawowym celem działalności tych kas jest udzielanie krótkoterminowych i długoterminowych pożyczek swoim pracownikom.

Wyjątki wskazane w art. 3 pkt 1 i 2 pr. bank. powinny być interpretowane ściśle.

3. Sankcje za naruszenie zakazu wyrażonego w art. 3 pr. bank.

Naruszenie zakazu określonego w komentowanym przepisie może powodować odpowiedzialność karną przewidzianą w art. 171 ust. 2 pr. bank. Sankcje cywilnoprawne określone są w ustawie o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji. Zgodnie z art. 18 ust. 1 u.z.n.k. w razie dokonania czynu nieuczciwej konkurencji przedsiębiorca, którego interes został zagrożony lub naruszony, może żądać:

²² Dz.U. z 2019 r. poz. 1881.

²³ Dz.U. z 1992 r. Nr 100, poz. 502.

²⁴ Dz.U. z 2019 r. poz. 263.

- 1) zaniechania niedozwolonych działań;
- 2) usunięcia skutków niedozwolonych działań;
- 3) złożenia jednokrotnego lub wielokrotnego oświadczenia odpowiedniej treści i w odpowiedniej formie;
- 4) naprawienia wyrządzonej szkody, na zasadach ogólnych;
- 5) wydania bezpodstawnie uzyskanych korzyści, na zasadach ogólnych;
- 6) zasądzenia odpowiedniej sumy pieniężnej na określony cel społeczny związany ze wspieraniem kultury polskiej lub ochroną dziedzictwa narodowego – jeżeli czyn nieuczciwej konkurencji był zawiniony.

Jak wskazuje piśmiennictwo, wyliczenie roszczeń w art. 18 u.z.n.k. nie oznacza, że wykluczone jest dochodzenie roszczeń z tytułów spowodowanych czynem nieuczciwej konkurencji na innych podstawach prawnych²⁵. Przeciwnie, osobie pokrzywdzonej czynem nieuczciwej konkurencji mogą przysługiwać także inne roszczenia, których może dochodzić na drodze sądowej. Zachodzi to w dwóch grupach przypadków. Po pierwsze, pokrzywdzony czynem nieuczciwej konkurencji może wytoczyć powództwo niewymienione w art. 18 u.z.n.k., jeżeli przewidują je ogólne przepisy Kodeksu cywilnego lub Kodeksu postępowania cywilnego. Po drugie, popełniony czyn nieuczciwej konkurencji może naruszać nie tylko przepisy ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji, lecz także jednocześnie postanowienia innych ustaw, poczynając od norm wysłowionych w Kodeksie cywilnym (np. przepisy o ochronie dóbr osobistych – w przypadku banków jako osób prawnych – art. 43 w zw. z art. 23 i 24 k.c. przepisy o odpowiedzialności odszkodowawczej – art. 415 k.c.), a także w innych ustawach (np. art. 189 k.p.c., przepisy o ochronie własności intelektualnej i in.).

²⁵ R. Skubisz, J. Szwaja, A. Jakubecki, K. Jasińska [w:] *Ustawa o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji. Komentarz*, red. J. Szwaja, Warszawa 2019, komentarz do art. 18, teza 4.

Art. 4. [Definicje]

1. Użyte w ustawie określenia oznaczają:

- 1) bank krajowy – bank mający siedzibę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
- 2) bank zagraniczny – bank mający siedzibę na terytorium państwa niebędącego państwem członkowskim;
- 3) międzynarodowa instytucja finansowa – instytucję finansową, której większość kapitału własnego należy do państw będących członkami Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju lub banków centralnych takich państw;
- 4) karta płatnicza – kartę płatniczą w rozumieniu ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. o usługach płatniczych (Dz. U. z 2019 r. poz. 659, 730 i 1495);
- 5) pieniądź elektroniczny – pieniądź elektroniczny w rozumieniu ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. o usługach płatniczych;
- 6) (uchylony);
- 7) instytucja finansowa – instytucję finansową, o której mowa w art. 4 ust. 1 pkt 26 rozporządzenia nr 575/2013;
- 8) podmiot dominujący:
  - a) jednostkę dominującą, o której mowa w art. 4 ust. 1 pkt 15 rozporządzenia nr 575/2013, lub
  - b) podmiot, który w ocenie Komisji Nadzoru Finansowego może w inny sposób wywierać znaczący wpływ na inny podmiot;
- 9) podmiot zależny – jednostkę zależną, o której mowa w art. 4 ust. 1 pkt 16 rozporządzenia nr 575/2013;
- 10) holding finansowy – grupę podmiotów, w której pierwotnym podmiotem dominującym jest instytucja finansowa, która nie jest dominującym podmiotem nieregulowanym w rozumieniu art. 3 pkt 5 ustawy z dnia 15 kwietnia 2005 r. o nadzorze uzupełniającym nad instytucjami kredytowymi, zakładami ubezpieczeń, zakładami reasekuracji i firmami inwestycyjnymi wchodzącymi w skład konglomeratu finansowego (Dz. U. z 2019 r. poz. 2146 i 2217), zwanej dalej „ustawą o nadzorze uzupełniającym”, a w skład grupy wchodzi wyłącznie lub w większości banki, instytucje kredytowe lub instytucje finansowe,

- przy czym przynajmniej jednym podmiotem zależnym jest bank krajowy, bank zagraniczny lub instytucja kredytowa;
- 11) holding mieszany – grupę podmiotów, w której pierwotnym podmiotem dominującym jest podmiot niebędący bankiem, instytucją kredytową, instytucją finansową ani dominującym podmiotem nieregulowanym w rozumieniu art. 3 pkt 5 ustawy o nadzorze uzupełniającym, a przynajmniej jednym podmiotem zależnym jest bank krajowy, bank zagraniczny lub instytucja kredytowa;
- 11a) holding bankowy zagraniczny – grupę podmiotów, w której pierwotnym podmiotem dominującym jest bank zagraniczny albo instytucja kredytowa, zaś przynajmniej jednym podmiotem zależnym jest bank krajowy, bank zagraniczny, instytucja kredytowa lub instytucja finansowa;
- 11b) holding bankowy krajowy – grupę podmiotów:
- a) w której pierwotnym podmiotem dominującym jest bank krajowy, lub
  - b) w skład której wchodzi: bank krajowy i podmioty blisko z nim powiązane;
- 11c) holding hybrydowy – grupę podmiotów, w której pierwotnym podmiotem dominującym jest instytucja finansowa niebędąca dominującym podmiotem nieregulowanym w rozumieniu art. 3 pkt 5 ustawy o nadzorze uzupełniającym, a w skład grupy wchodzi w większości podmioty niebędące bankami krajowymi, bankami zagranicznymi, instytucjami kredytowymi ani instytucjami finansowymi, zaś przynajmniej jednym podmiotem zależnym jest bank krajowy;
- 12) przedsiębiorstwo pomocniczych usług bankowych – przedsiębiorstwo usług pomocniczych, o którym mowa w art. 4 ust. 1 pkt 18 rozporządzenia nr 575/2013;
- 13) właściwe władze nadzorcze – właściwe organy, o których mowa w art. 4 ust. 1 pkt 40 rozporządzenia nr 575/2013;
- 14) znaczący wpływ – zdolność do udziału w podejmowaniu decyzji w zakresie wyznaczania kierunków polityki finansowej i operacyjnej, w tym również dotyczącej podziału zysku lub pokrycia straty bilansowej innego podmiotu;

- 15) bliskie powiązania:
  - a) bliskie powiązania, o których mowa w art. 4 ust. 1 pkt 38 rozporządzenia nr 575/2013, lub
  - b) pozostawanie z innym podmiotem w związku gospodarczym, opartym na stałej współpracy, w szczególności wynikającej z zawartej umowy lub umów, który w ocenie Komisji Nadzoru Finansowego może mieć istotny wpływ na pogorszenie się sytuacji finansowej jednego z podmiotów;
- 16) podmioty powiązane kapitałowo lub organizacyjnie – grupę powiązanych klientów, o której mowa w art. 4 ust. 1 pkt 39 rozporządzenia nr 575/2013;
- 16a) przedsiębiorca – przedsiębiorcę, o którym mowa w ustawie z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców (Dz. U. poz. z 2019 r. poz. 1292 i 1495);
- 16b) przedsiębiorca zagraniczny – przedsiębiorcę zagranicznego w rozumieniu ustawy z dnia 6 marca 2018 r. o zasadach uczestnictwa przedsiębiorców zagranicznych i innych osób zagranicznych w obrocie gospodarczym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2019 r. poz. 1079, 1214, 1495 i 1655);
- 17) instytucja kredytowa – instytucję, o której mowa w art. 4 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia nr 575/2013, mającą siedzibę na terytorium innego niż Rzeczpospolita Polska państwa członkowskiego;
- 18) oddział instytucji kredytowej – oddział, o którym mowa w art. 4 ust. 1 pkt 17 rozporządzenia nr 575/2013, niebędący oddziałem banku krajowego ani oddziałem banku zagranicznego;
- 19) oddział banku krajowego za granicą – jednostkę organizacyjną banku krajowego wykonującą w jego imieniu i na jego rzecz wszystkie lub niektóre czynności wynikające z zezwolenia udzielonego bankowi krajowemu, przy czym wszystkie jednostki organizacyjne danego banku krajowego odpowiadające powyższym cechom, utworzone na terytorium innego niż Rzeczpospolita Polska państwa, uważa się za jeden oddział;
- 20) oddział banku zagranicznego – jednostkę organizacyjną banku zagranicznego wykonującą w jego imieniu i na jego rzecz wszystkie lub niektóre czynności wynikające z zezwolenia udzielonego temu bankowi, przy czym wszystkie jednostki

- organizacyjne danego banku zagranicznego odpowiadające powyższym cechom, utworzone na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, uważa się za jeden oddział;
- 21) działalność transgraniczna – wykonywanie przez instytucję kredytową na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub przez bank krajowy na terytorium państwa goszczącego wszystkich lub niektórych czynności w zakresie wynikającym z udzielonego zezwolenia, bez uczestnictwa oddziału tej instytucji lub banku;
  - 22) państwo macierzyste – państwo członkowskie pochodzenia, o którym mowa w art. 4 ust. 1 pkt 43 rozporządzenia nr 575/2013;
  - 23) państwo goszczące – przyjmujące państwo członkowskie, o którym mowa w art. 4 ust. 1 pkt 44 rozporządzenia nr 575/2013;
  - 24) (uchylony);
  - 25) towarzystwo funduszy inwestycyjnych – towarzystwo funduszy inwestycyjnych w rozumieniu ustawy z dnia 27 maja 2004 r. o funduszach inwestycyjnych i zarządzaniu alternatywnymi funduszami inwestycyjnymi (Dz. U. z 2018 r. poz. 1355, z późn. zm.), zwanej dalej „ustawą o funduszach inwestycyjnych”;
  - 26) fundusz sekurytyzacyjny – fundusz sekurytyzacyjny w rozumieniu ustawy o funduszach inwestycyjnych;
  - 27) umowa o subpartycypację – umowę, o której mowa w art. 183 ust. 4 ustawy o funduszach inwestycyjnych;
  - 28–29) (uchylone);
  - 29a) spółka zarządzająca – spółkę zarządzającą, o której mowa w art. 2 pkt 10 ustawy o funduszach inwestycyjnych;
  - 29aa) zarządzający z UE – zarządzającego z UE, o którym mowa w art. 2 pkt 10c ustawy o funduszach inwestycyjnych;
  - 29b–32) (uchylone);
  - 33) instytucja pożyczkowa – podmiot, o którym mowa w art. 5 pkt 2a ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. z 2019 r. poz. 1083);
  - 33a) metody wewnętrzne – metodę wewnętrznych ratingów, o której mowa w art. 143 ust. 1 rozporządzenia nr 575/2013, metodę modeli wewnętrznych, o której mowa w art. 221, art. 283 i art. 363

- rozporządzenia nr 575/2013, metodę własnych oszacowań, o której mowa w art. 225 rozporządzenia nr 575/2013, metodę wewnętrznych oszacowań, o której mowa w art. 259 ust. 3 rozporządzenia nr 575/2013, oraz metodę zaawansowanego pomiaru, o której mowa w art. 312 ust. 2 rozporządzenia nr 575/2013;
- 34) ryzyko systemowe – ryzyko, o którym mowa w art. 4 pkt 15 ustawy o nadzorze makroostrożnościowym;
- 35) bank istotny – bank istotny pod względem wielkości, organizacji wewnętrznej oraz rodzaju, zakresu i złożoności prowadzonej działalności, który:
- a) spełnia co najmniej jeden z warunków:
    - akcje banku zostały dopuszczone do obrotu na rynku regulowanym w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi (Dz. U. z 2018 r. poz. 2286, z późn. zm.),
    - udział banku w aktywach sektora bankowego jest nie mniejszy niż 2%,
    - udział banku w depozytach sektora bankowego jest nie mniejszy niż 2%,
    - udział banku w funduszach własnych sektora bankowego jest nie mniejszy niż 2% albo
  - b) został uznany za taki bank przez Komisję Nadzoru Finansowego;
- 36) państwo członkowskie – państwo członkowskie Unii Europejskiej;
- 37) ustawa o nadzorze makroostrożnościowym – ustawę z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nadzorze makroostrożnościowym nad systemem finansowym i zarządzaniu kryzysowym w systemie finansowym (Dz. U. z 2019 r. poz. 483);
- 38) rozporządzenie nr 575/2013 – rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniające rozporządzenie (UE) nr 648/2012 (Dz. Urz. UE L 176 z 27.06.2013, str. 1, z późn. zm.);
- 39) rozporządzenie 596/2014 – rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 596/2014 z dnia 16 kwietnia 2014 r.

- w sprawie nadużyć na rynku (rozporządzenie w sprawie nadużyć na rynku) oraz uchylające dyrektywę 2003/6/WE Parlamentu Europejskiego i Rady i dyrektywy Komisji 2003/124/WE, 2003/125/WE i 2004/72/WE (Dz. Urz. UE L 173 z 12.06.2014, str. 1, z późn. zm.);
- 40) rozporządzenie 2017/565 – rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2017/565 z dnia 25 kwietnia 2016 r. uzupełniające dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/65/UE w odniesieniu do wymogów organizacyjnych i warunków prowadzenia działalności przez firmy inwestycyjne oraz pojęć zdefiniowanych na potrzeby tej dyrektywy (Dz. Urz. UE L 87 z 31.03.2017, str. 1, z późn. zm.);
- 41) lokata strukturyzowana – przyjmowany przez bank depozyt o oznaczonym terminie zapadalności, w którym wpłacony kapitał jest w całości zwracany, a wypłata odsetek lub świadczeń dodatkowych oraz ich wysokość są uzależnione od uprzednio określonych warunków, obejmujących takie czynniki jak:
- a) indeks lub połączenie indeksów, z wyłączeniem lokat o zmiennym oprocentowaniu, których stopa zwrotu jest bezpośrednio powiązana z indeksem stopy procentowej takiej jak Euribor lub Libor,
  - b) instrument finansowy lub połączenie instrumentów finansowych,
  - c) towar lub połączenie towarów lub inne aktywa lub ich połączenie,
  - d) kurs walutowy lub połączenie kursów walutowych;
- 42) klient profesjonalny – podmiot, o którym mowa w art. 3 pkt 39b ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi;
- 43) klient detaliczny – podmiot, o którym mowa w art. 3 pkt 39c ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi;
- 44) uprawniony kontrahent – podmiot, o którym mowa w art. 3 pkt 39d ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi;
- 45) osoba zaangażowana – osobę, o której mowa w art. 2 pkt 1 rozporządzenia 2017/565;

- 46) trwały nośnik – nośnik umożliwiający użytkownikowi przechowywanie adresowanych do niego informacji w sposób umożliwiający dostęp do nich przez okres odpowiedni do celów, którym te informacje służą, i pozwalający na odtworzenie przechowywanych informacji w niezmienionej postaci;
  - 47) rozporządzenie 2016/679 – rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) (Dz. Urz. UE L 119 z 04.05.2016, str. 1, z późn. zm.);
  - 48) profilowanie – profilowanie osób fizycznych w rozumieniu art. 4 pkt 4 rozporządzenia 2016/679.
2. Za wchodzące w skład holdingów, o których mowa w ust. 1 pkt 10–11a, 11b lit. a oraz w pkt 11c, uważa się także podmioty posiadające bliskie powiązania z bankiem krajowym, wchodzącym w skład holdingu.
3. Przepisy ustawy dotyczące państw członkowskich stosuje się również do państw niebędących państwami członkowskimi, ale należących do Europejskiego Obszaru Gospodarczego.
4. Bank krajowy i bank zagraniczny są instytucją, o której mowa w art. 4 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia nr 575/2013.

1. Zagadnienia ogólne

Artykuł 4 zawiera definicje legalne pojęć występujących w prawie bankowym. Często zdarzają się definicje skonstruowane przez jedno- lub wielokrotne („łańcuchowe”) odesłanie do definicji zawartych w innych aktach prawnych, zarówno krajowych, jak i unijnych. Aktem, do którego art. 4 pr. bank. odsyła najczęściej, jest rozporządzenie 575/2013. Nie ułatwia interpretacji niektórych przepisów art. 4 ust. 1 pr. bank. okoliczność, że jeden z aktów unijnych, do których odsyłają przepisy rozporządzenia nr 575/2013 (a w ślad za nim art. 4 ust. 1 pr. bank.), a mianowicie dyrektywa 83/349/EWG, został przez ustawodawcę uchylony bez rozstrzygnięcia o losach odwołań w rozporządzeniu nr 575/2013.

Definicje zawarte w art. 4 pr. bank. można podzielić na następujące grupy:

- 1) definicje „podmiotowe” (tzn. określające znaczenie terminów odnoszących się do podmiotów zaangażowanych w obrót bankowy – samych banków i ich kontrahentów);
- 2) definicje „przedmiotowe” (odnoszące się do przedmiotu regulacji, instytucji prawnych istotnych dla obrotu bankowego);
- 3) definicje powiązań – odnoszące się do powiązań między podmiotami obrotu bankowego.

W niniejszym komentarzu skupiono się przede wszystkim na aspektach tych definicji mających znaczenie dla obrotu cywilnoprawnego.

2. Definicje podmiotowe

Bank krajowy (art. 4 ust. 1 pkt 1 pr. bank.) to bank w rozumieniu art. 2 pr. bank., a więc „osoba prawna utworzona zgodnie z przepisami ustaw, działająca na podstawie zezwoleń uprawniających do wykonywania czynności bankowych obciążających ryzykiem środki powierzone pod jakimkolwiek tytułem zwrotnym mający siedzibę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej”.

Kryterium odróżnienia banków krajowych i zagranicznych jest miejsce siedziby banku, a nie np. miejsce zamieszkania czy siedziby akcjonariuszy banku. Wymóg, by bank krajowy miał siedzibę na terytorium RP, przesądza też, że na terytorium RP powinna się znajdować siedziba zarządu banku krajowego.

Z mocy art. 4 ust. 4 pr. bank. bank krajowy jest „instytucją kredytową”, o której mowa w art. 4 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia nr 575/2013, a więc „przedsiębiorstwem, którego działalność polega na przyjmowaniu depozytów lub innych funduszy podlegających zwrotowi od klientów oraz na udzielaniu kredytów na swój własny rachunek”.

Artykuł 4 ust. 1 pr. bank. definiuje banki krajowe i banki zagraniczne. Poza zakresem tych instytucji znajdują się banki mające siedziby na terytoriach państw członkowskich Unii Europejskiej. Należy domniemywać, że banki

mające siedziby na terenie państw członkowskich Unii Europejskiej mają z punktu widzenia cywilnoprawnych przepisów prawa bankowego taki sam status jak banki krajowe, chyba że obowiązują normy prawne przewidujące inny status prawny tych banków. Z uwagi na treść art. 4 ust. 3 pr. bank. do banków mających siedzibę na terenie państw niebędących państwami członkowskimi UE, ale należących do Europejskiego Obszaru Gospodarczego (European Economic Area – EEA, tzn. obok krajów UE także Norwegia, Islandia, Liechtenstein), należy stosować przepisy Prawa bankowego dotyczące państw członkowskich UE. Można więc mówić o niezdefiniowanej wprost w art. 4 pr. bank. grupie banków mających siedzibę na terytorium Europejskiego Obszaru Gospodarczego i – węższej – UE.

Należy domniemywać, że przepisy Prawa bankowego o charakterze cywilnoprawnym odnoszące się do „banków” (bez bliższego określenia) odnoszą się do wszystkich banków działających na terytorium RP (krajowych, zagranicznych, mających siedzibę na terytorium Europejskiego Obszaru Gospodarczego), chyba że obowiązują normy prawne przewidujące inny status prawny tych banków.

Bank zagraniczny to bank mający siedzibę na terytorium państwa niebędącego państwem członkowskim Unii Europejskiej i z mocy art. 4 ust. 3 pr. bank. nienależącego do Europejskiego Obszaru Gospodarczego. O tym, czy dany podmiot mający siedzibę poza Europejskim Obszarem Gospodarczym jest bankiem, decydują co do zasady przepisy kraju jego siedziby, jednak – w przypadku wątpliwości, czy do takiego podmiotu znajdą zastosowanie przepisy polskiego Prawa bankowego – nie sposób wykluczyć zastosowania klauzuli porządku publicznego, a więc definicji banku zawartej w przepisach polskich i UE.

Banki zagraniczne i instytucje kredytowe zdefiniowane w art. 4 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia nr 575/2013 mogą działać na terytorium RP, tworząc oddziały (art. 40–41), przedstawicielstwa (art. 42), a także zakładając banki w formie spółki akcyjnej.

Definiując instytucję finansową, art. 4 ust. 1 pkt 7 pr. bank. odwołuje się do art. 4 ust. 1 pkt 26 rozporządzenia nr 575/2013. Według tego przepisu

instytucja finansowa jest to „przedsiębiorstwo inne niż instytucja, którego podstawową działalnością jest nabywanie pakietów akcji lub wykonywanie co najmniej jednego spośród rodzajów działalności wymienionych w pkt 2–12 i pkt 15 załącznika I do dyrektywy 2013/36/UE, pojęcie to obejmuje finansowe spółki holdingowe, finansowe spółki holdingowe o działalności mieszanej, instytucje płatnicze w rozumieniu dyrektywy 2007/64/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 13 listopada 2007 r. w sprawie usług płatniczych w ramach rynku i spółki zarządzania aktywami, nie obejmuje jednak ubezpieczeniowych spółek holdingowych i ubezpieczeniowych spółek holdingowych prowadzących działalność mieszaną”.

Międzynarodowa instytucja finansowa (art. 4 ust. 1 pkt 3 pr. bank.) to instytucja finansowa wyróżniona ze względu na przynależność kapitału: „której większość kapitału własnego należy do państw będących członkami Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD) lub banków centralnych takich państw”.

Dzięki odesłaniu do art. 4 ust. 1 pkt 26 rozporządzenia nr 575/2013 nie są już aktualne podnoszone w piśmiennictwie zarzuty nieadekwatności (zbyt wąskiego zakresu) definicji międzynarodowej instytucji finansowej²⁶.

3. Definicje przedmiotowe

Definiując kartę płatniczą, art. 4 ust. 1 pkt 4 pr. bank. odsyła do ustawy o usługach płatniczych, a konkretnie do art. 2 pkt 15a u.u.p., w myśl którego karta płatnicza to karta uprawniająca do wypłaty gotówki lub umożliwiająca złożenie zlecenia płatniczego za pośrednictwem akceptanta lub agenta rozliczeniowego, akceptowana przez akceptanta w celu otrzymania przez niego należnych mu środków. Do kart płatniczych zalicza się m.in. karty płatnicze w rozumieniu art. 2 pkt 15 rozporządzenia 2015/751.

Według art. 2 pkt 15 rozporządzenia 2015/751 „karta płatnicza” to instrument płatniczy (czyli każde zindywidualizowane urządzenie lub urządzenia lub każdy zbiór procedur uzgodniony przez użytkownika usług płatniczych

²⁶ A. Kawulski, *Prawo bankowe. Komentarz*, Warszawa 2013, komentarz do art. 4, teza 4–5 i powołane tam piśmiennictwo.

i dostawcę usług płatniczych, wykorzystywane w celu zainicjowania zlecenia płatniczego – art. 2 pkt 15 rozporządzenia 2015/751), który umożliwia płatnikowi zainicjowanie transakcji kartą debetową lub kredytową.

Z kolei „karta debetowa” oznacza według art. 2 pkt 33 rozporządzenia 2015/751 „instrument płatniczy, który umożliwia płatnikowi zainicjowanie transakcji kartą debetową, z wyłączeniem transakcji realizowanych przy użyciu kart przedpłaconych”, a „karta kredytowa” oznacza według art. 2 pkt 33 rozporządzenia 2015/751 „instrument płatniczy, który umożliwia płatnikowi zainicjowanie transakcji kartą kredytową”. Obie te definicje obarczone są błędem logicznym *ignotum per ignotum*. Pojęcia definiowane (np. karta kredytowa) są bowiem w pewnym zakresie określone przez nie same (zainicjowanie transakcji kartą kredytową).

Również do ustawy o usługach płatniczych odwołuje się definicja pieniądza elektronicznego (art. 4 ust. 1 pkt 5 pr. bank.). Pieniędзем elektronicznym jest „wartość pieniężna” spełniająca łącznie następujące warunki:

- 1) przechowywana jest elektronicznie, w tym magnetycznie;
- 2) wydawana jest, z obowiązkiem jej wykupu, w celu dokonywania transakcji płatniczych;
- 3) jest akceptowana przez podmioty inne niż wyłącznie wydawca pieniądza elektronicznego.

Artykuł 4 ust. 1 pkt 10–11c pr. bank. zawiera definicje holdingów: finansowego, mieszanego, bankowego zagranicznego, bankowego krajowego oraz hybrydowego.

Przedsiębiorstwo pomocniczych usług bankowych (art. 4 ust. 1 pkt 12 pr. bank.) to przedsiębiorstwo, którego główna działalność polega na posiadaniu majątku lub zarządzaniu nim, zarządzaniu usługami przetwarzania danych lub na wszelkiej innej podobnej działalności o charakterze pomocniczym w stosunku do głównej działalności co najmniej jednej instytucji (przedsiębiorstwo usług pomocniczych, o którym mowa w art. 4 ust. 1 pkt 18 rozporządzenia nr 575/2013). Nie są takim przedsiębiorstwem przedsiębiorstwa, którymi bank posługuje się przy wykonywaniu czynności bankowych (np. agenci kredytowi).

Przez **profilowanie** w myśl art. 4 ust. 1 pkt 48 pr. bank. należy rozumieć – za art. 4 pkt 4 RODO – „dowolną formę zautomatyzowanego przetwarzania danych osobowych (a więc danych tylko osób fizycznych), które polega na wykorzystaniu danych osobowych do oceny niektórych czynników osobowych osoby fizycznej, w szczególności do analizy lub prognozy aspektów dotyczących efektów pracy tej osoby fizycznej, jej sytuacji ekonomicznej, zdrowia, osobistych preferencji, zainteresowań, wiarygodności, zachowania, lokalizacji lub przemieszczania się”. Profilowanie ma stale rosnące znaczenie dla oceny zdolności kredytowej i podejmowania decyzji kredytowych dotyczących zaangażowań banków wobec osób fizycznych konsumentowi przedsiębiorców (procedury scoringowe).

4. Definicje powiązań między podmiotami

Kolejna grupa definicji dotyczy powiązań między podmiotami: relacji między podmiotem dominującym i zależnym, znaczącego wpływu, bliskich powiązań, relacji między podmiotami powiązanymi kapitałowo lub organizacyjnie.

Podmiot dominujący zdefiniowany jest w art. 4 ust. 1 pkt 8 pr. bank., w części przez skomplikowane, wielostopniowe odesłania do przepisów prawa Unii Europejskiej, w pewnym zakresie już nieobowiązujących, a w części przez odwołanie się do oceny Komisji Nadzoru Finansowego.

Artykuł 4 ust. 1 pkt 8 pr. bank. definiuje podmiot dominujący jako:

- 1) jednostkę dominującą, o której mowa w art. 4 ust. 1 pkt 15 rozporządzenia nr 575/2013, lub
- 2) podmiot, który w ocenie Komisji Nadzoru Finansowego może w inny sposób wywierać znaczący wpływ na inny podmiot.

Artykuł 4 ust. 1 pkt 15 rozporządzenia nr 575/2013 stanowi, że: „jednostka dominująca” oznacza:

- 1) jednostkę dominującą w rozumieniu art. 1 i 2 dyrektywy 83/349/EWG;
- 2) do celów sekcji II rozdziałów 3 i 4 tytułu VII oraz tytułu VIII dyrektywy 2013/36/UE i części piątej rozporządzenia nr 575/2013 – jednostkę dominującą w rozumieniu art. 1 ust. 1 dyrektywy 83/349/EWG

oraz wszelkie jednostki, które w rzeczywistości wywierają dominujący wpływ na inne jednostki.

Dyrektywa 83/349/EWG została uchylona z dniem 19.07.2013 r., a więc po wejściu w życie rozporządzenia nr 575/2013 (28.06.2013 r.). Na podstawie faktu, że prawodawca unijny nie zmodyfikował rozporządzenia nr 575/2013, oraz ze względu na założenie racjonalności tego pracodawcy (wolno domniemywać, że jest ona konieczna jako dyrektywa interpretacyjna nie tylko na gruncie prawa polskiego, lecz także prawa unijnego) należy wnosić, że definicja jednostki dominującej z art. 1 i 2 dyrektywy 83/349/EWG obowiązuje na mocy i w zakresie wskazanym w kolejnych odesłaniach. Natomiast stosowne przepisy aktu uchylającego dyrektywę 83/349/EWG, a mianowicie dyrektywy 2013/34/UE (m.in. art. 2 pkt 9 i 10), mają znaczenie jako pomoc w interpretacji definicji zawartej w dyrektywie 83/349/EWG (zob. dalej).

Według art. 1 ust. 1 uchylonej dyrektywy 83/349/EWG jednostką dominującą jest jednostka, która:

- „a) posiada większość głosów w innej jednostce (jednostce zależnej); lub
- b) ma prawo do powoływania lub odwoływania większości członków organu administracyjnego, zarządzającego lub nadzorczego innej jednostki (jednostki zależnej), a jednocześnie jest akcjonariuszem lub udziałowcem tej jednostki; lub
- c) ma prawo do wywierania dominującego wpływu na jednostkę (jednostkę zależną), której jest akcjonariuszem bądź udziałowcem, na mocy umowy zawartej z tą jednostką lub postanowienia statutu lub umowy jednostki, jeżeli na mocy prawa, któremu podlega dana jednostka zależna, może ona podlegać takim umowom lub postanowieniom. Państwo Członkowskie nie musi określać, iż jednostka dominująca musi być akcjonariuszem lub udziałowcem swojej jednostki zależnej. Od tych Państw Członkowskich, których prawo nie przewiduje tego rodzaju umów lub klauzul, nie wymaga się stosowania niniejszego przepisu; lub
- d) jest akcjonariuszem lub udziałowcem jednostki oraz:
  - aa) większość członków organów administracyjnych, zarządzających lub nadzorczych tej jednostki (jednostki zależnej), którzy

sprawowali funkcję w ciągu roku budżetowego, w ciągu poprzedniego roku budżetowego oraz do czasu sporządzenia skonsolidowanych sprawozdań finansowych, została powołana wyłącznie w wyniku wykonywania jej praw głosu; lub

- ab) zgodnie z umową z innymi akcjonariuszami lub udziałowcami tej jednostki (jednostki zależnej), sprawuje samodzielną kontrolę nad większością praw głosu akcjonariuszy i udziałowców tej jednostki. Państwa Członkowskie mogą wprowadzać bardziej szczegółowe przepisy dotyczące formy i treści tego rodzaju umów.

Państwa Członkowskie ustanawiają co najmniej te przepisy, które zostały wymienione w ppkt bb) powyżej.

Mogą one zastosować ppkt aa) w zależności od posiadania udziału uprawniającego do 20 % lub więcej głosów.

Jednakże ppkt aa) nie stosuje się, jeżeli inna jednostka ma prawa wymienione w lit a), b) lub c) w stosunku do danej jednostki zależnej”.

Artykuł 2 dyrektywy 83/349/EWG ustanawia dyrektywy interpretacyjne. Mianowicie:

- „1. W rozumieniu art. 1 ust. 1 lit. a), b) i d) prawa głosu oraz prawa powoływania i odwoływania dotyczące dowolnej innej jednostki zależnej, a także osób działających w imieniu własnym, ale na rzecz jednostki dominującej bądź innej jednostki zależnej, muszą być zsumowane z tymi w posiadaniu jednostki dominującej.
2. W rozumieniu art. 1 ust. 1 lit. a), b) i d) prawa wspomniane w ust. 1 muszą być pomniejszone o prawa:
  - a) związane z udziałami lub akcjami posiadanymi w imieniu osoby, która nie jest ani jednostką dominującą, ani jednostką zależną; lub
  - b) związane z udziałami lub akcjami posiadanymi tytułem zabezpieczenia, o ile prawa, o których mowa, są wykorzystywane zgodnie z otrzymanymi instrukcjami bądź posiadanymi w związku z udzielaniem kredytów w ramach zwykłej działalności, o ile prawo głosu jest stosowane w interesie osoby dostarczającej zabezpieczenia.
3. Do celów art. 1 ust. 1 lit. a) i c) prawa głosu udziałowców lub akcjonariuszy ogółem muszą być zredukowane o prawa głosu związane z akcjami lub udziałami posiadanymi przez samą jednostkę, jednostkę

zależną tej jednostki lub osobę działającą w imieniu własnym, ale na rzecz tych jednostek”.

Za przedsiębiorstwo dominujące uważane jest również (art. 1 ust. 2 dyrektywy 83/349/EWG) przedsiębiorstwo posiadające władzę do wywierania wpływu lub sprawowania kontroli lub w rzeczywistości wywiera dominujący wpływ lub sprawuje kontrolę nad innym przedsiębiorstwem (przedsiębiorstwem zależnym); lub przedsiębiorstwo to (przedsiębiorstwo dominujące) i inne przedsiębiorstwo (przedsiębiorstwo zależne) są zarządzane według jednolitych zasad przez przedsiębiorstwo dominujące.

Artykuły 2 pkt 9 i 10 dyrektywy 2013/34/UE stanowią, że:

- 1) „jednostka dominująca” oznacza jednostkę, która kontroluje co najmniej jedną jednostkę zależną (art. 2 pkt 9);
- 2) „jednostka zależna” oznacza jednostkę kontrolowaną przez jednostkę dominującą, w tym dowolną jednostkę zależną jednostki dominującej najwyższego szczebla (art. 2 pkt 10).

Jest to para definicji obarczonych błędem *ignotum per ignotum*, ich wartość polega jedynie na tym, że potwierdzają symetryczność relacji zależności – dominacji.

Według art. 4 ust. 1 pkt 8 lit. b pr. bank. podmiotem dominującym jest „podmiot, który w ocenie Komisji Nadzoru Finansowego może w inny sposób wywierać znaczący wpływ na inny podmiot”. Komisja Nadzoru Finansowego ma na podstawie tego przepisu swobodę oceny, co jednak nie oznacza dowolności. Pogląd KNF w sprawie uznania za podmiot dominujący powinien być uzasadniony obiektywnymi, konkretnymi argumentami. Przy wyrażaniu tego poglądu KNF powinna uwzględnić definicję „znaczącego wpływu” zawartą w art. 4 ust. 1 pkt 14 pr. bank. (jest to zdolność do udziału w podejmowaniu decyzji w zakresie wyznaczania kierunków polityki finansowej i operacyjnej, w tym również dotyczącej podziału zysku lub pokrycia straty bilansowej innego podmiotu), a także art. 2 pkt 13 zdanie drugie dyrektywy 2013/34/UE, zgodnie z którym „Uznaje się, że jednostka wywiera znaczący wpływ na inną jednostkę, jeżeli posiada co najmniej 20% praw głosu akcjonariuszy lub wspólników w tej innej jednostce”.

Podmiotem zależnym jest jednostka, o której mowa w art. 4 ust. 1 pkt 16 rozporządzenia nr 575/2013. Najprościej można powiedzieć, że jednostką zależną jest jednostka kontrolowana przez jednostkę dominującą wskazaną w przepisach art. 1 i 2 dyrektywy 83/349/EWG, w tym dowolną jednostkę zależną jednostki dominującej najwyższego szczebla.

Podmioty powiązane kapitałowo lub organizacyjnie (art. 4 ust. 1 pkt 16 pr. bank.) to grupa powiązanych klientów, o której mowa w art. 4 ust. 1 pkt 39 rozporządzenia nr 575/2013. Podmiotami powiązanymi kapitałowo i organizacyjnie są mianowicie podmioty spełniające przynajmniej jeden z dwu warunków:

- 1) co najmniej dwie osoby fizyczne lub prawne, które – jeżeli nie wykazano inaczej – stanowią jedno ryzyko, ponieważ jedna z nich sprawuje bezpośrednio lub pośrednio kontrolę nad tą drugą osobą lub nad pozostałymi osobami;
- 2) co najmniej dwie osoby fizyczne lub prawne, między którymi nie zachodzi stosunek kontroli opisany w pkt 1, lecz które należy uznać za stanowiące jedno ryzyko, gdyż są one na tyle wzajemnie ze sobą powiązane, iż powstanie problemów finansowych u jednej z nich, w szczególności trudności z finansowaniem lub spłatą zobowiązań, prawdopodobnie oznaczałoby, że druga osoba lub wszystkie pozostałe osoby również napotkałyby trudności z finansowaniem lub ze spłatą.

Termin „kontrola” w rozumieniu art. 4 ust. 1 pkt 37 rozporządzenia nr 575/2013 oznacza związek zachodzący między jednostką dominującą a jej jednostką zależną, zgodnie z definicją z art. 1 dyrektywy Rady 83/349/EWG (jak już wspomniano, akt ten został uchylony przez dyrektywę 2013/34/UE) oraz standardami rachunkowości, którym podlega instytucja na mocy rozporządzenia (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady z 19.07.2002 r. w sprawie stosowania międzynarodowych standardów rachunkowości²⁷, bądź też podobny związek między jakąkolwiek osobą fizyczną lub prawną a przedsiębiorstwem.

²⁷ Dz.Urz. UE L 243, s. 1, ze zm.

Zgodnie z motywem 31 dyrektywy 2013/34/UE kontrola powinna wynikać z posiadania większości praw głosu, ale może także istnieć na podstawie umów z innymi akcjonariuszami lub współnikami. W niektórych okolicznościach sprawowanie skutecznej kontroli może występować w sytuacji, gdy jednostka dominująca posiada mniejszościowy udział w jednostce zależnej lub nie posiada takich udziałów wcale. Państwa członkowskie powinny mieć prawo nakazać, aby jednostki niepodlegające kontroli, ale zarządzane według jednolitych zasad lub posiadające wspólny organ administrujący, zarządzający lub nadzorujący, były uwzględniane w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym.

Wysoce ocenna jest definicja **znaczącego wpływu** zawarta w art. 4 ust. 1 pkt 14 pr. bank. Jest to mianowicie „zdolność do udziału w podejmowaniu decyzji w zakresie wyznaczania kierunków polityki finansowej i operacyjnej, w tym również dotyczącej podziału zysku lub pokrycia straty bilansowej innego podmiotu”. Definicja ta była przedmiotem interpretacji w doktrynie i orzecznictwie. W piśmiennictwie wyrażono pogląd, że ze względu na zawarte w definicji określenie „zdolność” dla przypisania danemu podmiotowi „znacznego wpływu” na inny podmiot wystarczające jest samo posiadanie przez ten pierwszy podmiot określonych uprawnień, dzięki którym dysponuje on „zdolnością do udziału w podejmowaniu decyzji”; nie jest zatem konieczne, aby ze zdolności tej faktycznie korzystał²⁸. Z drugiej strony, zdaniem orzecznictwa, „zdolność” ta powinna być nie tylko teoretyczna, ale także rzeczywista²⁹. O wywieraniu znaczącego wpływu przesądza realna „władza”, jaką daje posiadanie określonej liczby akcji lub udziałów w innym podmiocie (w niektórych wypadkach, np. przy rozproszonym akcjonariacie, nawet podmiot mający poniżej 10–15% akcji może wywierać znaczący wpływ na politykę danego podmiotu). Zdolność do udziału w podejmowaniu decyzji w zakresie wyznaczania kierunków polityki finansowej i operacyjnej, w tym również dotyczącej podziału zysku lub pokrycia straty finansowej, dotyczy w szczególności takich decyzji, jak:

²⁸ Por. K. Kohutek, S. Szuster [w:] *Prawo bankowe. Komentarz*, t. 1, *Komentarz do art. 1–92*, red. F. Zoll, Kraków 2005, komentarz do art. 5, teza 18.

²⁹ Wyrok WSA w Warszawie z 12.09.2018 r., VI SA/Wa 2226/17, VI SA/Wa 2226/17.

- 1) rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania zarządu z działalności spółki oraz sprawozdania finansowego za ubiegły rok obrotowy oraz
- 2) udzielenia absolutorium członkom organów spółki z wykonania przez nich obowiązków;
- 3) powoływania i odwoływania członków rady nadzorczej spółki;
- 4) zmiany statutu spółki.

Do uznania, że określony podmiot wywiera znaczący wpływ na inny podmiot, nie jest natomiast – zdaniem judykatury – konieczne istnienie regulacji, np. w statucie drugiego podmiotu, które stwierdzałyby wprost, że to pierwszy podmiot wydaje lub akceptuje instrukcje co do sposobu głosowania na walnym zgromadzeniu akcjonariuszy drugiego podmiotu. Wystarczy np., że pierwszy podmiot posiada samodzielne prawo do kształtowania większości na walnym zgromadzeniu akcjonariuszy, a w ślad za tym do powoływania większości składu rady nadzorczej, która z kolei powołuje i odwołuje zarząd drugiego podmiotu.

Przez **bliskie powiązania** w rozumieniu art. 4 ust. 1 pkt 15 pr. bank. należy rozumieć:

- 1) bliskie powiązania, o których mowa w art. 4 ust. 1 pkt 38 rozporządzenia nr 575/2013, a więc sytuację, w której co najmniej dwie osoby fizyczne lub prawne są ze sobą związane w dowolny poniższy sposób:
  - udział kapitałowy w formie posiadania, bezpośrednio lub poprzez stosunek kontroli, co najmniej 20% praw głosu lub kapitału przedsiębiorstwa;
  - stosunek kontroli;
  - obie lub wszystkie osoby są trwale związane z jedną i tą samą osobą trzecią przez stosunek kontroli; lub
- 2) pozostawanie z innym podmiotem w związku gospodarczym, opartym na stałej współpracy, w szczególności wynikającej z zawartej umowy lub umów, który w ocenie KNF może mieć istotny wpływ na pogorszenie się sytuacji finansowej jednego z podmiotów.

(...)

Art. 5. [Czynności bankowe]**1. Czynnościami bankowymi są:**

- 1) przyjmowanie wkładów pieniężnych płatnych na żądanie lub z nadejściem oznaczonego terminu oraz prowadzenie rachunków tych wkładów;
- 2) prowadzenie innych rachunków bankowych;
- 3) udzielanie kredytów;
- 4) udzielanie i potwierdzanie gwarancji bankowych oraz otwieranie i potwierdzanie akredytyw;
- 5) emitowanie bankowych papierów wartościowych;
- 6) przeprowadzanie bankowych rozliczeń pieniężnych;
- 6a) (uchylony);
- 7) wykonywanie innych czynności przewidzianych wyłącznie dla banku w odrębnych ustawach.

2. Czynnościami bankowymi są również następujące czynności, o ile są one wykonywane przez banki:

- 1) udzielanie pożyczek pieniężnych;
- 2) operacje czekowe i wekslowe oraz operacje, których przedmiotem są warranty;
- 3) świadczenie usług płatniczych oraz wydawanie pieniądza elektronicznego;
- 4) terminowe operacje finansowe;
- 5) nabywanie i zbywanie wierzytelności pieniężnych;
- 6) przechowywanie przedmiotów i papierów wartościowych oraz udostępnianie skrytek sejfowych;
- 7) prowadzenie skupu i sprzedaży wartości dewizowych;
- 8) udzielanie i potwierdzanie poręczeń;
- 9) wykonywanie czynności zleconych, związanych z emisją papierów wartościowych;
- 10) pośrednictwo w dokonywaniu przekazów pieniężnych oraz rozliczeń w obrocie dewizowym;
- 11) pośrednictwo w zawieraniu umów lokaty strukturyzowanej;
- 12) doradztwo w odniesieniu do lokat strukturyzowanych.

3. (uchylony).

4. Działalność gospodarcza, której przedmiotem są czynności, o których mowa w ust. 1, może być wykonywana wyłącznie przez banki, z zastrzeżeniem ust. 5.

5. Jednostki organizacyjne inne niż banki mogą wykonywać czynności, o których mowa w ust. 1, jeżeli przepisy odrębnych ustaw uprawniają je do tego.

Literatura: zob. literatura do art. 1.

1. Zagadnienia ogólne, pojęcie czynności bankowych

W działalności banków można wyróżnić:

- 1) czynności bankowe, w tym czynności bankowe *sensu stricto* (czynności bankowe naturalne – art. 5 ust. 1 pr. bank.) i czynności bankowe *sensu largo* (czynności bankowe funkcjonalne – art. 5 ust. 2 pr. bank.);
- 2) czynności okołobankowe (w piśmiennictwie zwane czynnościami pozabankowymi, co jest o tyle mylące, że banki mogą ich dokonywać w ramach działalności statutowej), są to czynności z ekonomicznego i prawnego punktu widzenia podobne do czynności wskazanych w art. 5 pr. bank.³⁰;
- 3) czynności „zapleczone”, a więc czynności z punktu widzenia funkcjonalnego konieczne do wykonywania czynności bankowych i okołobankowych.

Trzeba zaznaczyć, że czynności bankowe i okołobankowe obejmują zarówno czynności prawne, jak i związane z tymi czynnościami prawnymi czynności faktyczne. Wskazuje na to sformułowanie poszczególnych elementów katalogu z art. 5 ust. 1 i 2 pr. bank. („przyjmowanie wkładów pieniężnych”, a nie np. „zawieranie umów rachunku”), a także treść art. 6a ust. 1 pkt 2 pr. bank., który reguluje outsourcing czynności faktycznych związanych z działalnością bankową.

---

³⁰ Np. G. Sikorski, *Prawo bankowe...*, komentarz do art. 6, teza 1 i n.

Inna typologia czynności bankowych wyróżnia czynności, które mogą być poddane outsourcingowi (określone w art. 6a–6d pr. bank.), i czynności, które nie mogą być zlecone w ramach outsourcingu (art. 6a ust. 3 pr. bank.; są to czynności zarządzania bankiem i przeprowadzanie audytu wewnętrznego banku).

Artykuł 5 pr. bank. określa, jak się to powszechnie ujmuje w piśmiennictwie, katalog czynności bankowych. Artykuł 5 ust. 1 pr. bank. wskazuje czynności bankowe *sensu stricto* (*core banking business*), tzn. takie, które są zastrzeżone w zasadzie tylko dla banków (art. 5 ust. 4 pr. bank.), a art. 5 ust. 2 pr. bank. wskazuje czynności bankowe *sensu largo* (funkcjonalne), a więc takie, które mogą być wykonywane przez podmioty inne niż banki, ale są czynnościami bankowymi, jeżeli wykonuje je bank.

Rodowodu katalogu czynności bankowych można poszukiwać w instytucji „specjalnej zdolności prawnej osób prawnych” (art. 36 k.c. uchylony 1.10.1990 r.). Obecnie rolą tego katalogu jest:

- 1) na polu publicznoprawnym – określenie czynności, których wykonywanie podlega nadzorowi bankowemu (art. 5 ust. 1 i 2 pr. bank.), oraz czynności, których wykonywanie jest zarezerwowane tylko dla banków (czynności objęte monopolem prawnym banków – art. 5 ust. 1 pr. bank.);
- 2) na polu wewnątrzbankowym – określenie czynności, które mogą być przedmiotem statutowej działalności banku;
- 3) na polu prawa prywatnego – określenie czynności, które podlegają szczególnym uregulowaniom prawa bankowego. Najistotniejsze z nich to czynności dotyczące hipotek na zasadach określonych w art. 95 pr. bank., zakresu czynności, które mogą być opatrzone datą pewną na zasadach określonych w art. 95 pr. bank., zakresu czynności, w odniesieniu do których może być wydany nakaz zapłaty na podstawie art. 485 k.p.c., wyznaczenia przedmiotowego zakresu tajemnicy bankowej (art. 104–105 pr. bank.), określenia szczególnych zasad przetwarzania danych osobowych przez banki (art. 105a pr. bank.), sposobu i miejsca ogłaszania „ceny” usług bankowych (art. 111 pr. bank.)³¹.

³¹ Zob. M. Bączyk [w:] *System Prawa Handlowego*, t. 5, 2017, s. 1079.

Ustawodawca nie sformułował klasycznej definicji czynności bankowych (polegającej na wskazaniu *genus* i *differentia specifica*). Katalog zawarty w art. 5 pr. bank. jest definicją ostensywną (przez wskazanie). Można go przetransponować na formułę definicji klasycznej w następujący sposób: czynności bankowe to czynności prawne i związane z nimi czynności faktyczne mieszczące się w ramach określonej ustawami (przede wszystkim Prawem bankowym, ale także ustawą z 7.12.2000 r. o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających i ustawą o listach zastawnych i bankach hipotecznych, a także innymi ustawami) działalności gospodarczej banków (por. art. 5 ust. 4 *in principio*, art. 2 pr. bank.).

Katalog zawarty w art. 5 ust. 1 i 2 pr. bank. jest katalogiem zamkniętym w tym sensie, że może być uzupełniany tylko przepisami rangi ustawowej (art. 5 ust. 1 pkt 7 pr. bank. zawiera odesłanie do innych ustaw, które – by odesłanie to było skuteczne – muszą przynajmniej rodzajowo określać „czynności bankowe”). Katalog ten nie może być więc uzupełniany w drodze analogii. Mimo to art. 5 pr. bank. pozostawia praktyce bankowej, nauce prawa i judykaturze spory margines oceny (interpretacji) przy określaniu zakresu czynności bankowych³². Poszczególne czynności bankowe są wyodrębnione na zasadzie typologii, a więc podobieństwa do pewnego wzorca, który to wzorec jest określony w sposób syntetyczny, a niekiedy bardzo ogólny.

2. Typologia czynności bankowych

Do czynności bankowych *sensu stricto* zalicza się:

- 1) czynności bankowe wskazane w art. 5 ust. 1 i 2 pr. bank. (przyjmowanie wkładów pieniężnych płatnych na żądanie lub z nadejściem oznaczonego terminu oraz prowadzenie rachunków tych wkładów; prowadzenie innych rachunków bankowych), a więc – według terminologii Kodeksu cywilnego (art. 725 i n.) i dalszych przepisów Prawa bankowego (art. 49 i n.) – zawieranie umów rachunku bankowego i prowadzenie rachunków bankowych (oczywiście w roli

³² Zob. M. Bączyk [w:] *System Prawa Handlowego*, t. 5, 2017, s. 1079.

prowadzącego rachunek). Z art. 88a pr. bank. wynika, że ustawodawca nakazuje traktować lokaty strukturyzowane jako rodzaj czynności określonych w art. 5 ust. 1 pkt 1 pr. bank., a więc jako wkłady pieniężne płatne na żądanie lub z nadejściem oznaczonego terminu oraz prowadzenie rachunków tych wkładów;

- 2) udzielanie kredytów (art. 5 ust. 1 pkt 3 pr. bank.), a więc zawieranie i wykonywanie z pozycji kredytodawcy umów, o których mowa w art. 69 i n. pr. bank.;
- 3) udzielanie i potwierdzanie gwarancji bankowych (art. 5 ust. 4 pr. bank.), a więc zawieranie i wykonywanie z pozycji gwaranta i potwierdzającego umów określonych w art. 80–84 i 87 pr. bank. oraz odpowiednich przepisach Kodeksu cywilnego;
- 4) otwieranie i potwierdzanie akredytyw (art. 5 ust. 4 pr. bank.), a więc zawieranie i wykonywanie z pozycji otwierającego i potwierdzającego umów określonych w art. 85–87 pr. bank. oraz odpowiednich przepisach Kodeksu cywilnego;
- 5) emitowanie bankowych papierów wartościowych, a więc emitowanie i obrót papierami wartościowymi przez banki na warunkach i w zakresie określonym w art. 89–92 pr. bank., a także w innych przepisach, w tym dotyczących oferty publicznej i warunków wprowadzania instrumentów finansowych do zorganizowanego systemu obrotu;
- 6) przeprowadzanie bankowych rozliczeń pieniężnych, a więc zawieranie i wykonywanie umów określonych w art. 63–68 pr. bank., a także w przepisach ustawy o usługach płatniczych;
- 7) wykonywanie innych czynności przewidzianych wyłącznie dla banku w odrębnych ustawach – do czynności tych zalicza się zawieranie i wykonywanie umów o przechowywanie aktywów funduszu emerytalnego (art. 158–165 ustawy z 28.08.1997 r. o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych³³), czynności tych mogą dokonywać tylko banki spełniające szczególne warunki wskazane w tych przepisach;
- 8) umowy o prowadzenie rejestru aktywów funduszu inwestycyjnego (art. 71–81 u.f.i.).

³³ Dz.U. z 2020 r. poz. 105 ze zm.

Do czynności bankowych *sensu largo* (funkcjonalnych czynności bankowych) zalicza się:

- 1) udzielanie pożyczek pieniężnych, tzn. zawieranie i wykonywanie z pozycji pożyczkodawcy umów, o których mowa w art. 78 pr. bank., i odpowiednio wskazanych tam innych przepisów Prawa bankowego oraz art. 720–724 k.c.;
- 2) operacje czekowe i wekslowe oraz operacje, których przedmiotem są warranty, a więc czynności prawne dotyczące czeków (Prawo czekowe), weksli (Prawo wekslowe) i warrantów (art. 435 § 2 k.s.h., chodzi o warranty subskrypcyjne, czyli papiery wartościowe imienne lub na okaziciela uprawniające ich posiadacza do zapisu lub objęcia akcji, z wyłączeniem prawa poboru); chodzi tu o wszystkie czynności prawne dotyczące tych papierów wartościowych, łącznie z wystawieniem³⁴;
- 3) świadczenie usług płatniczych oraz wydawanie pieniądza elektronicznego, które uregulowane jest w ustawie o usługach płatniczych;
- 4) terminowe operacje finansowe; ta kategoria czynności została w pewnym stopniu zdefiniowana w ustawach innych niż Prawo bankowe. Przykładowo można tu wskazać definicję z art. 250 ust. 2 pr. restr., w myśl której „przez terminowe operacje finansowe [...] należy rozumieć operacje, w których ustalono cenę, kurs, stopę procentową lub indeks, w szczególności nabywanie walut, papierów wartościowych, złota lub innych metali szlachetnych, towarów lub praw, w tym umowy obliczone tylko na różnicę cen, opcje i prawa pochodne zawarte na umówioną datę lub umówiony termin, w obrocie rynkowym”. Podobne definicje znajdują się też w Prawie upadłościowym, ustawie o podatku dochodowym od osób fizycznych i in. Jednak, jak się wydaje, definicje w innych ustawach nie mają charakteru uniwersalnego, są one formułowane dla celów tych ustaw i mogą nie być wystarczające dla celów zdefiniowania terminowych operacji finansowych jako czynności bankowych *sensu largo*. Określenia ustawowe, które pojawiają się w tym względzie, wykorzystywane są przede wszystkim na

³⁴ Tak trafnie S. Szuster, M. Wyrwiński [w:] *Prawo bankowe. Komentarz*, t. 1, *Komentarz do art. 1–92*, red. F. Zoll, Kraków 2005, komentarz do art. 5, teza 6.2; inaczej W. Góralczyk [w:] *Prawo bankowe. Komentarz*, red. W. Góralczyk, Warszawa 1997, s. 21.

potrzeby określonych aktów prawnych³⁵. Jak wskazuje piśmiennictwo odnoszące się do prawa bankowego, najogólniejszą cechą operacji terminowych (*futures*) jest to, że ich uczestnicy zobowiązują się do kupienia lub sprzedaży w określonym terminie towarów albo instrumentów finansowych (w tym papierów wartościowych, kontraktów na waluty – ściślej: walut kupionych lub sprzedanych po kursie z określonego dnia w przyszłości – czy finansowe instrumenty procentowe, np. stopę LIBOR czy indeksy giełdowe) o określonej ilości i jakości, według aktualnej ceny giełdowej³⁶. W innym ujęciu umowa terminowa jest umową obligacyjną, w której spełnienie świadczenia następuje w określonym momencie w przyszłości lub do określonego momentu w przyszłości, przy czym – w zależności od treści umowy – jedna ze stron zobowiązuje się do nabycia, natomiast druga strona do zbycia określonych tzw. instrumentów pierwotnych (np. papierów wartościowych, waluty) bądź do dokonania tzw. rozliczenia po cenie ustalonej w momencie zawarcia umowy³⁷. W okresie trwania stosunku obligacyjnego zobowiązane są dwie strony, natomiast w momencie jego wygaśnięcia (rozwiązania umowy) obowiązek spełnienia świadczenia może obciążyć tylko jedną ze stron. Operacje terminowe są nazywane (obok zakupu opcji) instrumentami pochodnymi (derivatami), gdyż wartość kontraktów zależy od wartości przedmiotu transakcji. Pojawiają się też transakcje stanowiące kombinację konstrukcyjną transakcji terminowych i opcyjnych. Ta kategoria czynności ulega szybkim zmianom (zarówno mającym charakter rozwoju, jak i kryzysu)³⁸. Zapewne dlatego wyrażony został pogląd, że *de lege lata* nie ma chyba dogmatycznej potrzeby ściślejszego definiowania (określania) terminowych operacji finansowych³⁹. Jak się wydaje, do

³⁵ M. Bączyk, A. Jakubiec, P. Katner, M. Romanowski, *Umowy związane z obrotem papierami wartościowymi na rynku kapitałowym* [w:] *System Prawa Prywatnego*, red. red. Z. Radwański, B. Kordasiewicz, t. 9, *Prawo zobowiązań – umowy nienazwane*, red. W.J. Katner, Warszawa 2018, s. 819.

³⁶ T. Narożny, *Prawo bankowe*, s. 136–138.

³⁷ M. Bączyk, A. Jakubiec, P. Katner, M. Romanowski, *Umowy związane z obrotem...*, s. 829–830.

³⁸ Zob. M. Bączyk, A. Jakubiec, P. Katner, M. Romanowski, *Umowy związane z obrotem...*, s. 820 i n. oraz cytowane tam piśmiennictwo.

³⁹ M. Bączyk, A. Jakubiec, P. Katner, M. Romanowski, *Umowy związane z obrotem...*, s. 819.

grupy terminowych operacji finansowych należy też zaliczyć bankowe umowy opcyjne; wskazane byłoby jednak wyraźne potwierdzenie w tekście Prawa bankowego (w art. 5 ust. 2 pkt 4, względnie w osobnym punkcie), że bankowe umowy opcyjne zawierają się w kategorii funkcjonalnych czynności bankowych (zob. też komentarz do art. 7a pr. bank.);

- 5) nabywanie i zbywanie wierzytelności pieniężnych; podstawą tych czynności są oczywiście przepisy Kodeksu cywilnego o przelewie (art. 509 i n.). Wchodzą tu w grę rozmaite odmiany przelewu, włącznie z faktoringiem, forfaitingiem (mające na celu obrót wierzytelnościami kontrahentów banku) oraz rozmaitymi formami sekurytyzacji (mającymi na celu obrót lub zabezpieczanie wierzytelności „własnych” banków (art. 92a i n. pr. bank.);
- 6) przechowywanie przedmiotów i papierów wartościowych oraz udostępnianie skrytek sejfowych mogą nastąpić nie tylko na podstawie umowy przechowania (art. 835 i n. k.c.), ale także umowy najmu, np. najmu skrytki sejfowej (art. 659 i n. k.c.), lub umowy zlecenia; nie można tu wykluczyć także innych typów umów. Osobno uregulowaną funkcjonalną czynnością bankową jest prowadzenie rachunków papierów wartościowych i rachunków derywatów (art. 4 i 4a u.o.i.f.);
- 7) prowadzenie skupu i sprzedaży wartości dewizowych; podstawą delimitacji tych czynności bankowych *sensu largo* są przepisy Kodeksu cywilnego o sprzedaży (art. 535 i n.) oraz w zakresie wartości dewizowych i dopuszczalności obrotu nimi ustawy z 27.07.2002 r. – Prawo dewizowe. W tym miejscu wystarczy wspomnieć, że wartościami dewizowymi są zagraniczne środki płatnicze oraz złoto dewizowe i platyna dewizowa (art. 2 ust. 1 pkt 8 pr. dew.) oraz że ograniczeń obrotu dewizowego określonych w art. 9 pr. dew. nie stosuje się do obrotu dewizowego dokonywanego z udziałem banków w zakresie działalności podlegającej nadzorowi bankowemu prowadzonej przez te podmioty na rachunek własny lub rachunek osób trzecich uprawnionych na podstawie ustawy lub zezwolenia dewizowego do dokonania obrotu dewizowego podlegającego tym ograniczeniom (art. 3 ust. 3 pr. dew.);
- 8) udzielanie i potwierdzanie poręczeń; a więc zawieranie umów określonych w art. 876 i n. k.c. oraz art. 84 pr. bank.;

9) wykonywanie czynności zleconych, związanych z emisją (subemisją usługową) papierów wartościowych zdefiniowanych w art. 3 pkt 1 u.o.i.f. (a więc akcje, prawa poboru w rozumieniu przepisów Kodeksu spółek handlowych, prawa do akcji, warranty subskrypcyjne, kwity depozytowe, obligacje, listy zastawne, certyfikaty inwestycyjne i inne zbywalne papiery wartościowe, w tym inkorporujące prawa majątkowe odpowiadające prawom wynikającym z akcji lub z zaciągnięcia długu, wyemitowane na podstawie właściwych przepisów prawa polskiego lub obcego, inne zbywalne prawa majątkowe, które powstają w wyniku emisji, inkorporujące uprawnienie do nabycia lub objęcia papierów wartościowych lub wykonywane poprzez dokonanie rozliczenia pieniężnego, odnoszące się do papierów wartościowych określonych w art. 3 pkt 1 lit. a u.o.i.f., walut, stóp procentowych, stóp zwrotu, towarów oraz innych wskaźników lub mierników (prawa pochodne), a także papierów wartościowych posiadających odrębne regulacje (w tym weksli, czeków, bankowych papierów wartościowych. Od 30.11.2019 r.⁴⁰ czynnością bankową *sensu stricto* przestała być emisja instrumentów finansowych niebędących papierami wartościowymi, których obszerną, acz wyczerpującą listę zawiera art. 2 ust. 1 pkt 2 u.o.i.f. (m.in. tytuły uczestnictwa w instytucjach wspólnego inwestowania, instrumenty rynku pieniężnego, opcje, kontrakty terminowe, swapy, umowy forward na stopę procentową, inne instrumenty pochodne, których instrumentem bazowym jest: towar, papier wartościowy, waluta, stopa procentowa, wskaźnik rentowności, uprawnienie do emisji lub inny instrument pochodny, indeks finansowy lub wskaźnik finansowy, które są wykonywane przez dostawę lub rozliczenie pieniężne). Uchylając art. 15 ust. 6 u.o.p.w.w., ustawodawca miał na celu „odejście od ustawowego kształtowania relacji emitenta z podmiotem zabezpieczającym dojście oferty do skutku, na rzecz pozostawienia stronom swobody w kształtowaniu tego stosunku w oparciu o przepisy prawa cywilnego i praktykę rynkową”⁴¹.

⁴⁰ Data uchylecia art. 15 ust. 6 u.o.p.w.w. na mocy art. 1 pkt 15 ustawy z 16.10.2019 r. o zmianie ustawy o ofercie publicznej i warunkach wprowadzania instrumentów finansowych do zorganizowanego systemu obrotu oraz o spółkach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 2217).

⁴¹ VIII kadencja, druk sejm. nr 3755, s. 12.

Czynności zlecone związane z emisją ww. papierów wartościowych (w tym czynności gwaranta emisji, art. 14a u.o.p.w.w.) pozostają czynnościami bankowymi *sensu largo*;

- 10) pośrednictwo w dokonywaniu przekazów pieniężnych oraz rozliczeń w obrocie dewizowym. Jak wskazuje art. 3 ust. 3 u.u.p., usługa przekazu pieniężnego oznacza usługę płatniczą świadczoną bez pośrednictwa rachunku płatniczego prowadzonego dla płatnika, polegającą na transferze do odbiorcy lub do innego dostawcy przyjmującego środki pieniężne dla odbiorcy środków pieniężnych otrzymanych od płatnika lub polegającą na przyjęciu środków pieniężnych dla odbiorcy i ich udostępnieniu odbiorcy; przekazy takie dokonywane przez banki mają status funkcjonalnych czynności bankowych. Natomiast rozliczenia w obrocie dewizowym uregulowane są w art. 25 pr. dew. W myśl tego przepisu rezydenci i nierezydenci są obowiązani dokonywać przekazów pieniężnych za granicę oraz rozliczeń w kraju związanych z obrotem dewizowym za pośrednictwem m.in. uprawnionych banków – jeżeli kwota przekazu lub rozliczenia przekracza równowartość 15 tys. euro;
- 11) pośrednictwo w zawieraniu umów lokaty strukturyzowanej i doradztwo w odniesieniu do lokat strukturyzowanych. Lokaty strukturyzowane zdefiniowane zostały w art. 4 ust. 1 pkt 41 pr. bank. Według tego przepisu lokata taka to przyjmowany przez bank depozyt o oznaczonym terminie zapadalności, w którym wpłacony kapitał jest w całości zwracany, a wypłata odsetek lub świadczeń dodatkowych oraz ich wysokość są uzależnione od uprzednio określonych warunków, obejmujących takie czynniki, jak:
  - indeks lub połączenie indeksów, z wyłączeniem lokat o zmiennym oprocentowaniu, których stopa zwrotu jest bezpośrednio powiązana z indeksem stopy procentowej takiej jak Euribor lub Libor,
  - instrument finansowy lub połączenie instrumentów finansowych,
  - towar lub połączenie towarów lub inne aktywa lub ich połączenie,
  - kurs walutowy lub połączenie kursów walutowych.

Reguły zawierania umów lokat terminowych przez banki zawarte są w art. 88a pr. bank. Pośrednictwo i doradztwo przy zawieraniu umów takich lokat są funkcjonalnymi czynnościami bankowymi.

Trzeba zaznaczyć, że – mimo iż art. 5 ust. 2 pr. bank., w odróżnieniu od art. 5 ust. 1 pkt 7 pr. bank., nie wspomina o tym, że funkcjonalnymi czynnościami bankowymi mogą być inne czynności przewidziane między innymi dla banku w odrębnych ustawach – nie jest wykluczone wskazanie funkcjonalnych czynności bankowych także w innych ustawach. Przykładem jest wspomniane wyżej prowadzenie rachunków papierów wartościowych i rachunków derywatów (art. 4 i 4a u.o.i.f.).

3. Typologia czynności bankowych banków hipotecznych

Czynności bankowe banków hipotecznych wskazane są w ustawie o listach zastawnych i bankach hipotecznych: art. 12 (czynności bankowe *sensu stricto*) i art. 15 ust. 1 (czynności bankowe *sensu largo*).

Czynnościami bankowymi *sensu stricto* wykonywanymi przez banki hipoteczne są:

- 1) udzielanie kredytów zabezpieczonych hipoteką;
- 2) udzielanie kredytów niezabezpieczonych hipoteką, ale zabezpieczonych w części (lub całości) wraz z należnymi odsetkami, gwarancją lub poręczeniem Narodowego Banku Polskiego, Europejskiego Banku Centralnego, rządów lub banków centralnych państw członkowskich Unii Europejskiej, Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju, z wyłączeniem państw, które restrukturyzują lub restrukturyzowały swoje zadłużenie zagraniczne w ciągu ostatnich 5 lat, oraz gwarancją lub poręczeniem Skarbu Państwa zgodnie z przepisami odrębnych ustaw⁴²;
- 3) udzielanie kredytów niezabezpieczonych hipoteką na rzecz Narodowego Banku Polskiego, Europejskiego Banku Centralnego, rządów lub banków centralnych państw członkowskich Unii Europejskiej, Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju, z wyłączeniem państw, które restrukturyzują lub restrukturyzowały swoje zadłużenie zagraniczne w ciągu ostatnich 5 lat, Skarbu Państwa;

⁴² W tym ustawy z 8.05.1997 r. o poręczeniach i gwarancjach udzielanych przez Skarb Państwa oraz niektóre osoby prawne (Dz.U. z 2020 r. poz. 122 ze zm.).